

Diplomová práce

2021

Bc. Vít Kopecký

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav sociálních studií

Vzory a idoly současných žáků středních odborných učilišť

Diplomová práce

Autor:	Bc. Vít Kopecký
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Vedoucí práce:	Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Vít Kopecký

Studium: P19K0310

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Název diplomové práce: **Vzory a idoly současných žáků středních odborných učilišť**

Název diplomové práce AJ: Models and Idols of Contemporary Students at Vocational Schools

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato diplomová práce se zabývá problematikou vzorů u dětí a mládeže na středních odborných učilištích.

Práce si klade za cíl zjistit, jaké mají dnešní mladí lidé studující na středních odborných učilištích vzory a jaké vlastnosti u svých vzorů oceňují. Teoretická část se zaměřuje na mládež a její charakteristiky, význam vzorů v jejich životě a kontext s jejich volnočasovými aktivitami.

Empirická část využije kvalitativní i kvantitativní strategie a bude realizována formou dotazníku s otevřenými i uzavřenými otázkami. Respondenti budou vybráni ze středních odborných učilišť v Pardubicích a Kolíně.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN isbn80-85931-79-6.

POSPÍŠILOVÁ, Helena. Mládež, hodnoty a volný čas. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-036-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vydání druhé, rozšířené a přepracované. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Jiří Semrád, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 1.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Pardubicích dne: 6. 4. 2021

Poděkování

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování Mgr. Leoně Stašové, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování rad, vstřícnost a velikou trpělivost při vedení mé diplomové práce. Dále bych rád poděkoval své rodině za podporu a pochopení během studia.

Anotace

KOPECKÝ, Vít. *Vzory a idoly současných žáků Středních odborných učilišť*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 96 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá problematikou vzorů a idolů u dětí a mládeže na středních odborných učilištích. Práce si klade za cíl zjistit, jaké mají dnešní adolescenti vzory a idoly, i jaké vlastnosti u nich oceňují. Teoretická část se zaměřuje na mládež jako takovou, socializaci, úlohu vzorů a specifika dnešní mládeže. Empirická část je zastoupena průzkumem, který bude proveden formou dotazníku s otevřenými i uzavřenými otázkami, aby byla využita kvalitativní i kvantitativní strategie pro sběr a zpracování dat. Respondenti budou vybráni ze středních odborných učilišť v Pardubicích a Kolíně.

Klíčová slova: vzor, internetový vzor, rodina, kamarádi, vrstevníci

Annotation

KOPECKÝ, Vít. *Patterns and Idols of Contemporary Pupils of Secondary Vocational Schools*. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové, 2021. 96 pp. Diploma Dissertation Degree Thesis.

This diploma thesis applies to problems of models of children and young people at vocational schools. The thesis is laying the goal to find out what models have contemporary young people studying at vocational schools and which qualities they appreciate about their models. The theoretical part focuses on young people and their characteristic, the importance of the models in their lives and the connection with their free time activities. The empirical part uses qualitative as well as quantitative strategies and will be realized in form of a questionnaire with open and closed questions. Respondents will be chosen from vocational schools in Pardubice and Kolín.

Keywords: pattern, internet pattern, family, friends, peers.

Obsah

Úvod.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Volný čas jako úsek dne	12
1.1 Faktory ovlivňující volný čas.....	14
1.2 Faktory ovlivňující jedince	15
1.3 Vliv internetu na mládež	17
2 Mládež dnešní doby.....	21
2.1 Žáci jako subjekt edukace – rozdíly.....	23
2.2 Psychologická charakteristika žáků v období dospívání.....	24
3 Současná mládež a vzory.....	27
3.1 Rozdíl mezi generacemi	28
3.2 Yotuber a influencer jako fenomén doby	30
3.3 Trávení volného času adolescentů.....	33
3.4 Využití technologií správným směrem	34
EMPIRICKÁ ČÁST	36
4 Výzkumné šetření: využití vzoru jako pomocníka při edukaci	36
4.1 Nastavení hypotéz.....	37
4.2 Výběr respondentů	39
4.3 Způsob sestavení dotazníku.....	40
5 Výsledky a jejich interpretace.....	41
5.1 Popis a vyhodnocení dotazníku.....	41
Závěr.....	74
Použité značky	77
Seznam použitých zdrojů	78
Seznam literatury	78
Dokumenty a elektronické zdroje	82
Seznam tabulek	85
Seznam grafů.....	86
Seznam příloh	87

Úvod

Volný čas je oblastí živě se rozvíjející a současně přinášející řadu problémů, které souvisejí s tématem předložené práce. Jak pro teoretický rozbor, tak pro společenskou praxi je to téma podnětné a zároveň náročné. Volný čas je dnes významnou oblastí života a výchovy, časem očekávání a rizik. Mimořádný význam má pro děti a mládež, perspektivní součást společnosti, která spolu s generacemi dospělých a za jejich aktivního podílu zajišťuje kontinuitu i nezbytnou inovaci dalšího vývoje.

Práce popisuje spektrum trávení volného času mladistvých podle jejich vzorů a idolů. Naštěstí většina těchto vzorů se snaží chovat přijatelně zodpovědně. Společnost dokáže být kritická a má díky médiím a internetu přehled o všech jejich selháních v rámci dobrých mravů. Tito lidé jsou různého věku, pohlaví, sociálního postavení, odlišného stupně a zaměření zájmů. Vzhledem k častým proměnám společnosti, volnočasových aktivit i trávení volného času samého, má vývoj rychlý průběh, z něhož je možno a nutno se poučit. V dnešní rychlé době se volný čas často odvíjí od rad lidí z internetového prostředí, nebo zájem o některou volnočasovou aktivitu pramení ze sledování kanálů v tomto prostředí.

V roce 2004 Thompson popsal moc médií tak, že jejich obrovská pestrost může vést až k jakémusi symbolickému přetížení. *„Obrovská pestrost a četnost sdělení nabízených médií může vést k jakémusi symbolickému přetížení. Lidé prostě nejsou konfrontováni jen s nějakým dalším příběhem sebepojetí, který jim umožňuje kriticky uvažovat o svém vlastním životu, s dalším náhledem na svět, jež se liší od jejich náhledu, který berou jako daný. Jsou ve skutečnosti naopak konfrontováni s nespočetným množstvím příběhů sebepojetí, s nespočetnými náhledy na svět, s nespočetnými formami informací a komunikace, a ty není možné všechny účinně přijmout a promyšleně je vzít za své“* (Thompson, 2004, s. 173). Urban, Dubský, Murdza (2011) se této problematice věnovali už podrobněji, přesto stále poukázali na veliký vliv médií ještě jako celku. *„Masová média jsou sugestivní, mají morální, kulturní a emocionální vliv na chování veřejnosti. Díky své*

všudypřítomnosti disponují nemalým potenciálem pro politickou a ekonomickou manipulaci. Mají možnost ovlivnit velké množství lidí stejnými hodnotami, myšlenkami, informacemi a v důsledku toho je i učít určitému vnímání světa“ (Urban, Dubský, Murdza, 2011, s. 57).

Komplexnost problematiky trávení volného času vyžaduje, abychom brali v úvahu četné souvislosti a vazby, v nichž se výchovné působení uskutečňuje. Jedná se zejména o společenské podmínky, přístupy jednotlivých dětí a mladých lidí a různost sociálních i výchovných prostředí, v nichž žáci uskutečňují svůj volný čas. Youtuber, influencer, sportovec či jiná mediálně známá osobnost má nad mladým člověkem velikou moc, která se dá dobře využít, ale i zneužít. V tomto časovém rozměru je výchova ve volném čase živnou půdou nejen pro uplatnění řešení osvědčených a praxí potvrzovaných, ale i zcela nových a nečekaných přístupů. *„Ukazuje se, že fyzický, sociální a digitální světy mladých se vzájemně prolínají, jsou propojené a vztahy mezi nimi jsou transakční, či obousměrné“ (Šmahel in. Ševčíková, 2014, s. 31). Dále Šmahel (2014) zmiňuje, že „online a offline světy u dětí jsou úzce propojeny a internet jim poskytuje prostor pro poznávání sebe sama, pro ujasňování otázek ohledně svých norem, hodnot a životního stylu. Větší aktivita online a využívání více příležitostí na internetu však sebou přináší i větší riziko, neboť každé online prostředí má svoje specifika a zároveň rizika“ (Šmahel in. Ševčíková, 2014, s. 35).*

Tento zájem dal vzniknout předkládané diplomové práci a výzkumu, který je její součástí. Diplomová práce si klade za cíl zjistit, jaké mají dnešní chlapci – adolescenti ze středních odborných učilišť vzory a idoly, i jaké vlastnosti u nich oceňují. V empirické části dotazníkem ověříme hypotézy rozdílného přístupu u žáků maturitních oborů a žáků oborů učebních. Dále ověříme pravdivost tvrzení, že většina žáků na středních odborných učilištích má vzory a idoly ze sociálních sítí. Hlavním motivem pro zaměření na vzory a idoly u mládeže bylo, že jsem z dostupných materiálů získal méně potřebných informací, ale také zamyšlení nad řádky Stašové (2015): *„Do aktivit ve volném čase se promítají vlivy a důsledky vývoje společnosti. Dochází ke kvantitativním a kvalitativním proměnám volného času. Na jedné straně se*

rozšiřují možnosti pro uplatnění nových přístupů (animace, zážitková pedagogika), vytvářejí se nové instituce reagující na konkrétní potřeby, na druhé straně je však volný čas také prostorem různých úskalí a nebezpečí (umožňuje nic neděláním, nudu, v krajním případě i nežádoucí či rizikové jednání)“ (Stašová, 2015, s. 121).

I z médií je často slyšet o poklesu morálních a životních hodnot naší společnosti a jak alarmující je rostoucí kriminalita a brutalita dnešní mládeže. Proto se ptám, kde se stala chyba? Mohou idoly a vzory našich žáků tyto negativní statistiky zmírnit? Téma je pro mě přínosné a motivující, protože se věnuji na našem učilišti hokejbalovému teamu a zajímá mě, jakým aktivitám se věnují ostatní naši žáci po splnění školních i rodinných povinností. Kdo jim byl vzorem pro další růst, nebo v jakém idolu se zhlédli, když se začali věnovat některé ze svých aktivit. Z pohledu pedagoga jsou tyto údaje důležité, abychom věděli, které činnosti jsou pro ně zajímavé (nebo které je nutné potlačit), a mohli tak při jejich edukaci přispět k optimálnímu formování jejich osobnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas jako úsek dne

První vymezení volného času pochází z období starověkého Řecka filosofem Aristotelem, který chápe volný čas jako čas na rozumování, čtení veršů, setkávání se s přáteli a poslouchání hudby, a které nemá nic společného s lenošením a nicneděláním. „*Ve středověku byl volný čas vnímán jako časový úsek, který je věnován rozjímání a modlitbám, ale také různým zábavám, hrám a tancům.*“ (Hodaň, Dohnal, 2005, 53). Volný čas se stává v lidském životě tak významným pojmem, že se jím zabývá řada významných českých autorů, jejichž odborné publikace definují volný čas takto: „*Volný čas (angl. leisure time, franc. le loisir) je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život*“ (Hofbauer, 2004, s. 13). Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností. Volný čas se stává v lidském životě tak významným pojmem, že se tomuto tématu věnuje velké množství odborníků, významných českých autorů, jejichž názory se určitým způsobem prolínají a překrývají, ale do jisté míry se i odlišují. Čáp (1990) volný čas vymezuje tak, že se z celkového časového úhrnu odčítá pracovní doba a dále ještě některé části mimopracovní doby: „*čas k uspokojování fyziologických potřeb (zejména spánku a přijímání potravy); čas nezbytný pro cestu do práce a z práce, k vykonání domácích prací a k udržování hygieny*“. Průcha, Walterová, Mareš (2003) vlastně s Čápem souhlasí a v Pedagogickém slovníku prezentují volný čas jako čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. „*Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)*“. Hájek, Hofbauer, Pávková (2008) definují volný čas jako část lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyziologické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti

sebeurčující a sebeutvářející, kterými jsou, odpočinek a zábava, rozvoj zájmové sféry, zlepšení kvalifikace nebo účast na veřejném životě. Ze všech uvedených definic předních autorů této problematiky vyplývá, že „volný čas“ je tedy „zbytkový časový prostor“ v průběhu dne, kdy jedinec vykonává dobrovolně činnosti, jejichž výsledkem je radost, uspokojení, relaxace, zábava či rozvoj osobnosti. Pohled na volný čas vyjádřil také Kraus (2015), který ve své publikaci uvádí následující definici volného času. *„Volný čas je nedílnou součástí životního stylu a ovlivňuje jedince, ale i celé jejich rodiny a jejich života. Na jedné straně je volný čas běžnou součástí denního života, ale na druhou stranu je u každé rodiny a jedince velmi specifický. Prostřednictvím trávení volného času (v jakémkoliv prostředí, s kým, jak často atd. jej jedinec, skupina, ale i rodina tráví) je zpětně posuzována a tzv. „škatulkována“ v rámci sociální hierarchie. V posledních letech došlo k poměrně velkým proměnám v oblasti volného času co do množství, druhu preferovaných aktivit, možností, ale i dalších demografických ukazatelů“* (Kraus, 2015, s. 138).

Do volného času tedy nepatří péče o rodinu a péče o domácnost, pracovní či školní povinnosti, doba potřebná k přepravě do práce, školy či místa konání volnočasové aktivity, ale také povinnosti spojené se zajišťováním existenčních potřeb jedince (spánek, hygiena, příprava a konzumace jídla, ...).

Některé výše uvedené činnosti nebo jim podobné však mohou mít aspekty volného času a zároveň výsledky těchto činností mají podobný význam jako výsledky volnočasových aktivit, ale do oblasti volného času nepatří. Dle výše uvedených charakteristik volného času se jedná o hraniční činnosti. Příkladně doprava do práce či školy může být volena takovým způsobem, jenž by byl méně stresující. Nevolit jízdu autobusem, nýbrž projít se a cestu volit klidnějším prostředím, nebo jako prostředek pro cestu do práce či školy zvolit kolo a cestu po cyklostezce si užít. Tím působíme kladně na zdravotní i psychickou stránku osobnosti. Taktéž příprava jídla může být pro řadu lidí nepříjemnou zátěží, ale najde se skupina lidí, jimž je vaření koníčkem. Vaří podle nejnovějších receptů a uspokojení přichází i se zábavou v době konzumace v dobré společnosti. Vždy tedy záleží na postoji, individualitě člověka, jeho prostředcích, podmínkách a způsobu dosažení stanovených

cílů. Tím je neformálně utvářena osobnost člověka. Podvědomým cílem člověka je každou činnost si usnadnit, možná i zpříjemnit. V posledních letech se objevuje skupina osob, kterým se podařilo definici volného času částečně rozbourat. Jedná se o jedince, kterým se podařilo využít svůj talent, potenciál a obrovskou vůli proměnit práci v koníčka. Nebo naopak se činnostmi, jež přinášejí radost i zábavu, docela dobře živit. Jedná se například o vrcholové sportovce, umělce, modelky, modely, cestovatele, spisovatele, herce, zahrádkáře a řadu dalších profesí, ke kterým můžeme přiřadit i youtubery, influencersy, blogery nebo vlogery. Tyto činnosti jsou na jedné straně koníčkem, na straně druhé ale přinášejí i zisky a užitek. Proto se dnes můžeme setkat s termínem „*polovlný čas*“ (Šafr, Patočková, 2010), kam jsou tyto činnosti někdy zařazovány.

1.1 Faktory ovlivňující volný čas

Existuje řada faktorů, které ovlivňují trávení volného času, jako například pohlaví, věk, fáze životního cyklu, vzdělání, sociální postavení, profese, charakter, velikost rodiny, zdravotní stav, množství volného času, finanční a prostorová dostupnost volnočasových aktivit atd. Dále si musíme uvědomit, že k volnočasové participaci dochází v rámci určité společnosti a kultury, která má na její podobu taktéž významný vliv. Volnočasový podíl významně ovlivňuje existující institucionální prostředí, veřejné politiky, ale například také hodnoty a tradice dané kultury. Základními činiteli pro výběr volnočasových aktivit je ovšem zájem a osobnost jedince, ovlivněná zkušenostmi a prožitky. Mezi nejobyčejnější faktory ovlivňující volnočasové aktivity patří roční období. To nám rozděluje aktivity na letní a zimní. Některé aktivity však tímto obdobím ovlivněny nejsou, jsou celoroční, nebo se dá způsob jejich uskutečňování přizpůsobit ročnímu období či prostředí. Tady se jedná o aktivity pod střechou (sály, haly, bazény, aj.). To stejné platí i pro počasí. Bohužel v dnešní době jsou důležitým faktorem finance, které mnohdy naše aktivity přibrzdí. Ekonomické podmínky jsou pro některé jedince

překážkou k realizaci zájmové činnosti. Nemohou rozvíjet svůj talent a pod tíhou finanční náročnosti jsou nuceni oblíbený koníček opustit, nebo se mu nevěnují naplno a svůj talent neuplatní. Rodiče nemají dostatek finančních prostředků na zaplacení různých poplatků v oddílech, sdruženích či jiných zařízeních. V neposlední řadě si musíme uvědomit, že i materiální zabezpečení stojí nemalé peníze. Firmy vyrábějící sportovní náradí a náčiní jsou v dnešní době jedny z nejvíce se rozvíjejících a ze spousty volnočasových aktivit se stala módní záležitost. Zde se k těmto podnikatelským aktivitám přibírají mladí a – veřejnosti představovaní – úspěšní jedinci, kteří tyto výrobky propagují. Dále nesmíme zapomenout na čas vyhrazený k volnočasové aktivitě. Někteří jedinci ho mají málo a jiní zase přemíru, záleží na možnostech jedince.

1.2 Faktory ovlivňující jedince

Přátele, škola, učitelé, trenéři, televize, ale hlavně rodina ovlivňují naši socializaci a Sopóci se k tomu vyjádřil: *„Rodina zabezpečuje socializáciu svojich členov, najmä v detstve a mladosti. Je prvotným a základným socializačným činiteľom, ktorý sprostredkúva prenos kultúry spoločnosti z generácie na generáciu. Je základným spojením jednotlivca so spoločnosťou. Úspech detí v živote v rozhodujúcej miere závisí od kvality ich socializácie v rodine. Jako socializačný činiteľ pôsobí rodina na všetkých svojich členov“* (Sopóci, 1995, s. 88). Bylo to v době, kdy interaktivní prostředí ještě nebylo běžnou součástí rodin a našeho života. V posledních letech nás začal ovlivňovat internet, v mnohém i inspirovat, a je jen nás éjak se rozhodneme, čemu a jak se budeme věnovat. Uvedené předchozí činitele mají vliv na naši socializaci a je škoda, že internet, zrychlení doby a nedostatek času rodičů upozaduje tradiční socializační faktory. Protože citovou vazbu, pocit bezpečí a jistoty nám kamarádi nebo internet neposkytnou. *„Rodina poskytuje dítěti základní citovou jistotu, bezpečí při všech událostech, útočiště, k němuž se může uchýlit v situacích ohrožení a bolesti“* (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 153). Tito dva autoři píší o dítěti, ale i žáci našich středních

škola se sem určitě mohou započítat, protože citové vazby potřebuje jedinec i ve věku adolescence. Kraus (2014) už u socializace jedince tolik o rodině nemluví, ale popisuje sociální role a jejich výsledek. Zde jen základní roli rodiny posunul o kousek dále a už zmiňuje jednotlivou individualitu každého jedince. „Socializace vede k osvojování si určitých sociálních rolí, tj. způsobů chování, které sociální okolí od jedince očekává z hlediska jeho věku, pohlaví a společenského statutu. V převzetí a realizaci rolí je také vyjádřen vztah jedince k rolím. Za produkt socializace lze označit osobnost jedince jako výsledek jeho sociálních zkušeností získaných sociálním učením“ (Kraus, 2014, s. 82). Stašová (2015) socializaci rozdělila na primární část, kde působí na jednotlivce rodina, a medializované prostředí a jeho socializační dosah. „Primární úloha rodičů v socializačním procesu je nezpochybnitelná. Rodiče a děti jsou součástí biosociálního systému, jehož funkcí je ochraňovat potomky a zajistit, aby byli schopni vyrovnat se s požadavky sociálního života. Zároveň člověk přirozeně směřuje k vztahovosti a mezi rodiči a dětmi se utvářejí první vztahy. Pro rodiče je též praktické, když se společný život v rodině odehrává podle určitých pravidel, která sdílejí všichni členové rodiny. Proto je výchova a socializace též určitou potřebou rodinného systému. Rodina by v socializaci jedince měla hrát zásadní roli, ale ne vždy tomu tak je. „Na současné děti i dospělé působí jiná společnost a nové prostředí, které je formují jiným způsobem. Pluralitní postmoderní společnost je charakteristická tím, že v ní nejsou zobrazovány, široce sdíleny a pozitivně hodnoceny pouze určité typy vzorců chování, ale dítě se setkává s množstvím různorodých vzorců, jejich odlišení je pro něj složitější. Obtíže odlišení reality a fikce, normy a deviace, dobra zla jsou jiné a komplikovanější. Pluralitní postmoderna totiž nesdílí jednotnou myšlenkovou ideu, rozloučila se s životními projekty, pevnými opěrnými body a vsadila na pluralitu, pohyb, změnu a tekutost. Je-li tato proměnlivá sociální realita tím, s čím je dítě konfrontováno v průběhu socializačního procesu, je potřeba, aby rozvíjelo svoji sociální kreativitu a naučilo se s různorodými podněty vyrovnávat“ (Stašová, 2015, s. 18). Pohledem pedagoga na věc je, že rodina a škola by jedince měly ovlivnit více než internet, ale bohužel si myslím, že tomu tak není. Ověřením H₃ zjistíme, jak dalece je můj pohled správný, nebo jsem se zmýlil.

Faktory ovlivňující jedince

Rodina – prostřednictvím výchovy nebo příkladu.

- Sociální klima, v němž se jedinec pohybuje a v kterém žije.
- Škola, spolužáci, kamarádi, kolegové. (Vliv ostatních členů sociální skupiny).
- Věk.
- Zdravotní, psychická a mentální kondice. V moderní civilizované společnosti mají i handicapovaní své možnosti, jak aktivně prožívat svůj volný čas.
- Pohlaví jedince.
- Topografické podmínky, místo bydliště. (Jedinec bydlící v Krkonoších má určitě lepší podmínky pro lyžování).
- Určité organizace či instituce pro realizaci volného času.
- Média. (reklama, plakáty, nábor, televize, internet, aj.)
- Sociální postavení taktéž do jisté míry ovlivňuje výběr aktivit.
- A v neposlední řadě i přístup k internetu.

Výchovným procesem je třeba jedince vhodným způsobem nasměrovat, ale vždy je důležité, ponechat pocit svobodné vůle pro potřeby motivace k aktivitě a úplnosti tohoto procesu.

1.3 Vliv internetu na mládež

Internet je dnes nezbytná součást našeho života. Život bez internetu si dnešní děti nedokáží představit, je to pro ně něco téměř nezbytného k žití. Mnoho mladých lidí se shodne, že internet používají denně. Potřebují ho nejen ke škole k plnění úkolů, ale je to pro ně i zdroj zábavy, něco, s čím tráví svůj volný čas. Soužití s internetem je něco, čemu je dnešní mládež učena již od útlého věku. Spousta malých dětí vyrůstá už s telefonem. Pokud bychom se měli zaměřit spíše na starší mládež, ta je na internet tak fixovaná, že většina souhlasí s výrokem, že si svůj život bez internetu a sociálních sítí nedovedou

představit. Dnešní doba v podstatě bez internetu ani fungovat nedovoluje, prakticky každý počítá s tím, že mají možnost připojit se na internet. Ve škole jsou zadávány úkoly, referáty a dnešní mládež (i dle RVP) je vlastně připravována v rámci výuky informatiky. Slouží k tomu různé programy v balíčku Office 365. Toto propojení informačních technologií s výukou je ve školách zavedeno hlavně za účelem seznámit žáky s něčím, čeho by mohli v budoucnu využít v práci, dokonce co po nich s určitostí v práci bude vyžadováno. Už jen napsat a zaslat životopis potřebujete mít znalosti z informačních technologií. Internet je fenomén doby, něco, s čím dnešní generace prakticky vyrostla, jsou s tím v kontaktu již od útlého věku. I proto jsou dnešní adolescenti schopní se v online prostředí snadněji orientovat. Pro tuto generaci je toto prostředí neodmyslitelnou součástí života. Díky internetu mají umožněn přístup na jednotlivé sociální sítě. *„Rozvoj služeb internetu pro širokou veřejnost, který je předpokladem pro jeho využití v marketingové komunikaci začal v České republice po roce 1995. Po roce 1999 zaznamenal internet v České republice další velký rozvoj, zejména díky dokončení digitalizace telefonní sítě, stanovení nižšího tarifu pro vytáčení připojování k internetu, díky poklesu cen osobních počítačů, a především následnému nástupu poskytovatelů bezplatných připojení a rozvoji vysokorychlostního připojení, které marketingu na internetu umožňuje mnohem vyšší interaktivitu“* (Frey, 2015, s. 25).

Tato práce vzniká v době koronavirové krize, kdy základním prostředkem distanční výuky je počítač a připojení k internetu. Nikdo zatím neví, jak to bude s touto pandemií do budoucna. Jestli nastane doba, kdy internet nahradí běžnou výuku, setkávání mládeže v běžném životě, ve školách, sportovištích nebo např. táborech a soustředěních. Snad k takové katastrofické situaci nedojde, protože by v krátkém čase došlo ke změnám v osvojování hodnot, norem, chování, schopností a učení se sociálním rolím. S tím by souvisela i změna postavení vzorů a idolů. I z pohledu MŠMT je základem pro mládež etická výchova, kde základním prostředkem je setkávání se s okolím, která vytváří celou řadu mezipředmětových vztahů. *„Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět navazuje na učivo domov, škola, rodina,*

soužití lidí, chování lidí, základní globální problémy, ohleduplné chování k přírodě, ochrana přírody, partnerství, rodičovství a základy sexuální výchovy. Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost ve vzdělávacím oboru Výchova k občanství navazuje na učivo naše škola, obec, region, kraj, lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití, podobnost a odlišnost lidí, osobní rozvoj, vnitřní svět člověka a lidská práva. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda ve vzdělávacím oboru Přírodopis navazuje na učivo životní styl a ochrana přírody a životního prostředí. Ve vzdělávací oblasti Člověk a kultura ve vzdělávacím oboru Výtvarná výchova navazuje na učivo prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností a ověřování komunikačních účinků. Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví navazuje na učivo vztahy mezi lidmi a formy soužití, změny v životě člověka a jejich reflexe, zdravý způsob života a péče o zdraví, rizika ohrožující zdraví a jejich prevence a osobnostní a sociální rozvoj. V doplňujícím vzdělávacím oboru Dramatická výchova navazuje na učivo základní předpoklady dramatického jednání a proces dramatické a inscenační tvorby. Z průřezových témat navazuje především na vzdělávací obsah osobnostní a sociální výchovy, multikulturní výchovy, environmentální výchovy a mediální výchovy“ (MŠMT, 2010). Internet je výborný pomocník, ale dnešní mládež je jím ovlivněna až moc. Jsou zařízení, domovy mládeže nebo školy, kde je povolen internet jen určitý čas. Nebo je připojení omezeno objemem dat, které má žák na den, týden, měsíc. Většina nevhodných internetových serverů je zde zablokována. Doma nebo v určitých prostorách se můžou tito adolescenti připojit i ke škodlivým nebo nebezpečným webovým adresám. Mezi velmi populární sociální sítě v této době patří Instagram, Messenger, stále populárnější se stává TikTok, naopak lehce upadající sociální síť je Snapchat. Internet dnes mládeži umožňuje i přístup k hudbě, filmům, seriálům nebo i knihám. Dnešní mladí už nemají v pokoji televizi v takové míře jako generace před dvaceti lety. Pro některé teenagery jsou běžný život a sociální sítě dvě rozdílné reality. To, jak se někteří prezentují na internetu, sociálních sítích, se může často lišit od reálného života. To platí i pro idoly z těchto sítí. S přirůstajícím věkem a sbíráním životních zkušeností si i tito mladí lidé začínají více uvědomovat někdy

prezentovanou faleš na sociálních sítích. Veliký počet osob se totiž snaží na internetu prezentovat lépe, než je jejich běžná realita. Samozřejmě se i v této době objevují i lidé, kteří se naopak snaží ukázat svou pravou stránku, ale více jich určitě není.

S příchodem těchto sítí u mnohých z nás náš osobní život přestal být osobní, skoro všechny informace o naší osobě jsou dnes dohledatelné. Jakmile je něco jednou na internetu, nikdy už to úplně nezmizí. Jsou i případy, kdy osoby kvůli internetu a něčemu, co sdíleli v minulosti, nezískají nebo dokonce ztrácejí místo v zaměstnání. Zde je jen na nás, jak budeme my tyto sítě prezentovat a využívat. Zde mohou sehrát – a to nemalou roli – právě vzory a idoly. Oni mohou novým generacím, včetně té dnešní, představit používání těchto technologií a sociálních sítí s rozmyslem tak, aby toho v budoucnu nemuseli litovat. A nemusí se jednat jen o interaktivní prostředí. Dnešní generaci „Z“ se přezdívá internetová generace. Vyrostli totiž na takzvané World wide web, nebo zkráceně web. Tímto pojmem se označuje celosvětová síť nebo systém sloužící k vyhledávání, prohlížení, ukládání a odkazování dokumentů nacházejících se na internetu. Dokumenty neboli webové sítě si otevíráme pomocí webového prohlížeče. Generace Z je velice známá svým životem online a rychlým tempem, jsou zvyklí sdílet své myšlenky téměř okamžitě, stejně tak své poznatky a témata, o která se zajímají. Díky komunikačním prostředkům v podobě sociálních sítí jsou spolu velice propojeni, mají široké možnosti komunikovat spolu i přes jakoukoli vzdálenost. Navíc zařízení, které jim tuto komunikaci umožňuje, mají téměř vždy při sobě v podobě mobilního telefonu. Internetové připojení pro ně také není problémem, velká část z nich má zakoupenou nějakou formu internetových dat, což znamená, že přístup k internetu mají téměř vždy a všude.

Dospívání v prostředí se sociálními sítěmi a počítačovými technologiemi s sebou však nepřináší pouze pozitiva, jsou zde i určitá negativa. Například s internetem přišla i kyberšikana, stále více aktuální a bohužel někdy neřešitelné téma, jelikož na internetu může každý napsat, co si zamane. Můžete zde někoho motivovat, lze propagovat své výrobky, svoji osobu, ale můžete zde i šířit lži a pomluvy. Na každou akci přijde reakce,

i proto vznikla tzv. *kultura rušení*. Bohužel i tu začali někteří využívat špatným směrem. Jako příklad můžeme uvést případy z časopisu Team (2020) *Jak bojkotovat osobu? „Kultura rušení se obvykle odehrává online - na sociálních sítích*.

Můžete poukázat na něčí špatné chování veřejně a poté je přestat sledovat, tzv. ztlumit, nebo je zablokovat. Ostatní poté mohou udělat to samé. Některé hvězdy sociálních sítí ztratily tisíce sledujících touto cestou. Beauty guru James Charles ztratil 1 milion sledujících v méně než 24 hodinách, poté co byl tzv. zrušen jinou beauty bloggerkou, Tati Westbrook. Kdo už byl zrušen? Herci, zpěváci, celebrity, influenceri, bussiness leadři, politici, vlogeri, dokonce i královská rodina. Zrušen může být # každý“ (Team 2020). Otázkou, zda kultura rušení má nějaký význam, se zabývají i Brett Gary, profesor medií na NYU, nebo novinářka Alyssis Birijalal. Otázka zní, může kultura rušení být pozitivní věcí? „Může být. Pomáhá lidem, kteří mají moc, vzít určitou odpovědnost za svá slova a činy. Ve světě, kde fanoušci vytváří celebrity, mají také moc je zlomit“ (Birijalal, 2020, str. 5). Gary (2020) k tomu dodává, že kultura rušení dává veřejnosti hlas. „Jedná se o moc odepřít jakoukoli pozornost v ekonomice pozornosti. Je to způsob, jak přitáhnout pozornost na chyby, hloupost a bigotnost“ (Gary, 2020, str. 5). Bude zajímavé porovnat výsledky našeho výzkumu, viz H3 a H4, s výsledky za několik let, kdy i díky většímu rozmachu distanční výuky bude docházet u generace „Z“ (narození po roce 1997) k ještě větší propojenosti s internetovým prostředím, a možné vyšší ovlivnitelnosti osobnostmi se zde prezentujícími. Nezbyvá než doufat, že nepřeváží jen tyto osobnosti, a když ano, tak jen ty, které budou těmto generacím prospěšné.

2 Mládež dnešní doby

Samotné vymezení profilu současné mládeže je složitější. Je ovlivněno zaměstnaností rodičů, významný je i vliv televize, počítačů, mobilních telefonů,

keré je propojují s interaktivním prostředím. Na jednu stranu se této generaci už od útlého věku předkládají pořady s výukou cizích jazyků, pořady o historii, biologii nebo anatomii člověka, a to formou dětských seriálů (např. Byl jednou jeden člověk). Díky své zvědavosti a možnostem se na internetu dostanou na weby nebo stránky s tématy jen pro dospělé. Na druhou stranu i za plnoleté, zletilé a svéprávné jedince rozhodují rodiče, dělají jim svačiny, píší omluvenky do školy nebo s nimi jezdí i na přijímací pohovory. Langmeier, Krejčířová, Langmeier (1998) *to popisují tak, že „Rodina poskytuje dítěti základní citovou jistotu a útočiště ve všech problémech, se kterými se setkává. Uvolnit se proto z tohoto hnízda jistoty není pro všechny děti snadné: někteří jedinci zůstávají nezdravě závislí na svých rodičích i v dospělosti, a to ovšem není dobrý předpoklad pro jejich samostatný život a pro založení nového manželství a vlastní rodiny.“*

Kraus (2018) ve sborníku z konference *Mládež a hodnoty 2018* období mládeže charakterizuje tak, že *„toto období se v posledních desetiletích rozšířilo oběma směry – urychlilo a zkrátilo se období dětství a oddálil se nástup dospělosti.“* Zde by bylo vhodné zmínit, že se prodloužil i věk, kdy mladí lidé stále bydlí u rodičů a využívají jejich služeb. *„V souvislosti s otázkami mládeže mnozí badatelé v posledních letech tvrdí, že nelze přesně říci, kdy mládež vstupuje do dospělosti a že je třeba vypracovat nový model tohoto přechodu. Zdá se, že již nejde o nějak ohraničenou etapu života. V současnosti se začíná mísit věk mládeže a věk dospělosti, které doposud byly oddělené“* (Kraus, 2018, s. 10). V dnešní nové a jiné společnosti se rozvíjí život adolescentů rychlejším tempem. Tato skupina má jiný styl výchovy, návyky, vyšší sebevědomí k věcem přistupují jiným způsobem, jsou odvážnější. Tato nová mladá generace se musí umět přizpůsobit, sama se dále rozvíjet, vytvářet si vlastní kulturu a reagovat na rychlejší změny společnosti. Žáci jsou bráni jako osobnost, dle toho se k nim i chováme. Jedinci žijí své životy a utvářejí si komplex pro sebe charakteristických aktivit, z kterých se poté tvoří obraz celé společnosti. Tento obraz jedince vzniká vždy v daných společenských a kulturních podmínkách. Jsou to jednak faktory vycházející z cílů, potřeb a stavu určité společnosti, ale také z potřeb a záměrů

každého jednotlivého jedince. *„Všechno to, co si člověk z kultury osvojí prakticky v životě uplatní, formuje jeho životní styl. Ten je pochopitelně individualizován, dotvořen řadou specifických detailů. I když například móda stanoví určité základní normy, přičemž často jde opravdu o silný tlak na jedince, existují stovky variant individuálního oblečení a prakticky žádná společnost nepěstuje absolutní uniformitu v odívání (což samozřejmě neplatí o některých tradičních společnostech například kastovního typu)“* (Buriánek, 1996 s. 97). Pro pedagogy jsou tyto obecné cíle a záměry specifikovány v Rámcově vzdělávacím programu (RVP), který se systematicky snaží propojit kulturní a vzdělávací potřeby. Poté už je na každé škole, dle jejího zaměření, aby toto přenesla do konkrétních cílů ve Školním vzdělávacím programu (ŠVP).

2.1 Žáci jako subjekt edukace – rozdíly

RVP vycházejí z nové strategie vzdělávání, kde jsou zdůrazněny klíčové kompetence. Jedná se o provázanost se vzdělávacím obsahem, použitím uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Tyto dokumenty vycházejí z koncepce celoživotního učení, stanovují očekávanou úroveň vzdělání, která je stanovena pro všechny absolventy škol. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny vzdělávacím oborem nebo obsahově blízkým oborům. V etapě základního vzdělávání je vzdělávací obsah v RVP rozdělen do vzdělávacích oblastí, klíčových kompetencí. Jedná se o kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence personální a sociální, kompetence občanské a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematické kompetence, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi. Je na každé škole, aby poté ve svém ŠVP oboru tyto kompetence zařadila, rozvinula a propojila do výsledného celku, výstupu. Cílem edukace je rozvoj osobnosti žáka, a to tělesný, psychický, sociokulturní. Žák je v průběhu edukace subjektem i objektem.

Žák jako subjekt ovlivňuje aktivity vyučujícího, v roli objektu o jeho rozvoj edukátor usiluje. Na připravenost žáka k učebním činnostem hraje roli pohlaví, psychický a tělesný vývoj, individuální motivace, oblast jeho zájmu nebo i již nabyté zkušenosti. Dle pedagogicko-psychologické připravenosti se v kurikulárních dokumentech liší výstup u žáků maturitních oborů a žáků učebních oborů.

Jedním z těchto dokumentů je rámcový vzdělávací program (RVP) podle kterého střední odborné školy s maturitou připravují absolventy pro výkon odborných činností. A to tak, že absolvent získá široký odborný profil ve své oblasti a je dostatečně adaptabilní i v příbuzných oborech. Je připraven k výkonu kompletních odborných prací, může zastávat funkce technickohospodářských pracovníků, servisního technika, vedoucího provozovny apod. Dále se může uplatnit v samostatném podnikání v technické oblasti. Délka denního studia je maximálně čtyři ročníky. Zakončení je maturitní zkouškou. (RVP, 2009, č. j. 9325/2009-23, s. 12)

Naproti tomu střední odborná učiliště připravují pro výkon dělnických povolání, absolventi se uplatní při montážích, opravách a údržbě zařízení. Délka denního studia je maximálně 3 roky. Zakončení probíhá závěrečnou zkouškou. (RVP, 2008, č.j.6 907/2008-23, s. 12)

2.2 Psychologická charakteristika žáků v období dospívání

Žáci (zde je nebudeme dělit na žáky maturitního oboru nebo učebního oboru) z našeho výzkumu jsou ve věku 15–21 let, a z pohledu psychologů se jedná o vývojové období tzv. adolescence. Dle Vágnerové (2000) vývojové období, kterým prochází naši žáci středních škol, označujeme jako období druhé fáze dospívání – pozdní adolescence. Toto období trvá přibližně od patnácti do dvaceti let, rozmezí je velmi individuální. I proto Langmeier, Krejčířová (2006) toto období charakterizují pro věkovou hranici 15 až 22 let. Vstup do této fáze pozdní adolescence je biologicky vymezen pohlavním dozráním, kdy je dosažena plná reprodukční zralost. Bohužel reprodukční zralost není totožná s mentální zralostí, která se u dnešní generace posunula.

„V populaci dnešních mladých lidí řada odborníků i laiků pozoruje posun od první podoby přechodu do dospělosti k té druhé. Už několik desítek let můžeme pozorovat, že proces přechodu do dospělosti se prodlužuje a tradiční milníky dospělosti se pomalu posunuly z počátku třetí dekády života často až na její úplný konec. Věk plnoletosti se se však nezměnil, a tak je tu najednou poměrně dlouhé období, kdy je každý mladý člověk **de jure** dospělým, ale **de facto** se ne každý a ne vždy tak cítí a chová. Právě z tohoto důvodu začali sociologové a psychologové přisuzovat generacím „dvacátníků“, tj. mladým lidem ve třetím desetiletí jejich života, mnoho nových atributů. Jestliže sociologové mluví zejména o generaci Y či v poslední době o tzv. *millenials*, v psychologii se v posledních dvou desetiletích nebývale rozšířil koncept tzv. *emerging adulthood* (v českém překladu nejčastěji *vynořující se dospělost*)“ (Lacinová, Ježek, a spol., 2016, s. 9). Adolescence je tedy období s určitou individuální proměnou v sociální, psychické, někdy i somatické oblasti. Dle Vágnerové (2000) se u mladého člověka se mění jeho osobnost i sociální pozice. Mladý člověk získává nové role, stabilizují se vztahy s rodiči a emancipace v rodině je obvykle dokončena. Vrstevníci hrají důležitější roli, pomáhají adolescentům uspokojovat různé potřeby, představují pro ně emoční jistotu. Většina těchto mladých lidí stále pokračuje ve své přípravě na povolání, nebo na konci tohoto období do zaměstnání nastupují. Psychologická charakteristika říká, že je to doba komplexnější psychosociální proměny, vyšší emocionální stability a odpovědnosti. Pro samotného jedince je důležité zaměření se na hledání a rozvoj vlastní identity, větší snaha o sebepoznání, sebe-vymezení, někdy doba experimentů, a s tím souvisí i nestálost v partnerství. Pedagogická charakteristika respondenta v tomto období hovoří v jeho prospěch, protože se vyznačuje vyšší koncentrací pozornosti, cílevědomým přístupem k učení a zvýšenou intelektuální kapacitou.

Langmeier, Krejčířová (2006) období dospívání popisují jako samostatné životní období. „Od konce 19. a zejména od začátku 20. století se stále zřetelněji vyhraňuje zvláštní životní úsek se samostatným sociálním určením – poskytnout čas a ochranu k postupnému zvládnání všech složitých společenských úkolů („*Warrezeit*“ podle M. Tramera, „období

psychosociálního moratoria“ podle F. H. Eriksona“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 146). Dále tito dva autoři zmiňují, že tato skupina si vytváří vlastní i specifickou subkulturu s odlišným vyjadřováním, vlastním stylem oblékání úpravou vlasů. Od Vágnerové se v tomto bodu liší a při zmiňování emoční instability, časté a nápadné změně nálad zejména směrem k negacím, popisují i impulzivní jednání a nepředvídatelné chování. Popisují i obtíže při koncentraci pozornosti spojené s emoční nestálostí. Stav, který ztěžuje soustavné učení a někdy může dojít k výkyvu ve školním prospěchu. Zmiňují i vyšší unavitelnost, apatičnost a někdy poruchy spánku. „Mnozí dospívající jako by sami nerozuměli těmto svým projevům – úzkostlivě pozorují své niterné stavy a stále více přemýšlejí o svých vnitřních konfliktech, utíkají se do svého soukromého citového světa nebo do vystupňovaného denního snění, které je odvádějí ještě dále od reality“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 146). Dále tito autoři popisují rozpor mezi hodnotami rodiny a vnější společností. Jedná se o to, že dospívající už není tolik vázán na normy a hodnoty svých rodičů, ale stále častěji je kriticky posuzuje, přestože je na svých rodičích ve spoustě ohledech závislý. Doporučením autorů Langmeier, Krejčířová (2006) je, že i v tomto období dospívající potřebuje pevné a důsledné vedení, ale s dostatkem volnosti pro rozhodování při taktním vedení. Důležité ale je ponechat jedinci v rámci úspěšné individuace pocit psychické nezávislosti, schopnosti vnímat sebe sama jako jednajícího nezávisle na druhých i jejich mínění, aniž by měl pocit viny nebo úzkosti. Výborně vystihl (jen v jiné podobě) termín psychické nezávislosti mládeže Jedlička (2017) „Bio-psycho-sociální a spirituální komponenty tvořící osobnost mezi sebou specificky interagují, ale dospívající člověk není pasivní loutkou poskakující na provázcích osudu. V dané době se vlastní volbou výrazně podílí na výběru další životní cesty“ (Jedlička, 2017, s. 25).

3 Současná mládež a vzory

Dnešní mládež je ovlivňována ze všech stran, ať už se jedná o rodinu, vrstevníky, přátele, ale mohou to být i osoby nebo osobnosti, které nikdy nepotkali, ale vzali si je za svůj vzor nebo idol díky televizi, internetu nebo publikaci aj. Zde se přibližujeme samotnému cíli této práce, protože když dokážeme potlačit špatné vzory a do popředí vyzdvihnout ty kladné a přínosné pro edukaci mládeže, tak můžeme využít interaktivní prostředí této generace k jejich prospěchu. Stašová, Slaninová a Junová (2015) socializaci popisují jako „*složitý proces, který také probíhá prostřednictvím identifikace s osobami nebo skupinami, které jedinec vnímá jako vzorové a referenční.*“

Pojetí slova „vzor“ můžeme chápat jako někoho, koho obdivujeme, vzhlížíme k němu s úctou, kopírujeme jej, předáváme si jeho odkazy. Je to osoba nám blízká svým chováním, názory nebo činy. Začíná to rodinnými příslušníky, kamarády, ale i učiteli a trenéry. Později to mohou být sportovci nebo jiné mediálně známe osobnosti. Pro nás jako edukátory, ideální příklad pro výchovu a vzdělávání. „*V této súvislosti sa často objavuje výskyt pojmov model, vzor, ideál a napodobňovanie, ktoré majú veľa spoločného. Ideál – podnetový činiteľ príkladu, špecifický vzor, ktorý je hodnotený vysoko pozitívne a nedá sa odstupňovať ani kvantifikovať*“ (Vrabec, Petranová, 2013, s. 40). Oproti tomu „idol“ se dá interpretovat mnoha způsoby, může jím být třeba někdo, koho obdivujeme, máme ho rádi, ale většinou je nám vzdálen svým životem, činy nebo např. i financemi. Současná mládež si za své idoly bere celebrity, zpěváky, umělce, youtubery, nebo různé influencery. Slovník cizích slov pro nové století (2007) slovo idol charakterizuje takto: „**idol 1. kultovní předmět pravěkých náboženství, modla; 2. zbožňovaná, uctívaná osoba; 3. nepravý ideál**“ (Linhart a kol, 2007, s. 162). V případě této práce se nás týkají body 2 a 3. Svě idoly si mládež vybírá podle toho, jak je zaujmou nebo jaké mají záliby a koníčky. V této skupině adolescentů se najdou např. i hráči počítačových her, kteří se mohou vzhlédnout v idolu ve virtuálním světě. Jsou to extrémní případy, ale při výzkumu jsem narazil i na případ žáka učebního oboru, který prý ve virtuálním světě tráví 9 hodin denně. Ne vždy mladí lidé

poznají tu správnou rovinu, která neškodí jejich rozvoji nebo vývoji. Stručně, ale výstižně vyjádřil virtuální ohrožení dětí a mládeže Dulovics (2017): „Na základě teoretickej analýzy problematiky môžeme konštatovať, že rizikové využívanie internetu a rizikové správanie na internete sa môže u detí a mládeže premietnuť do následovných oblastí ohrozenia:

- *Ohrozenie reálnej identity, neuvázanými aktivitami alebo nevhodne dlhým časom stráveným vo virtuálnom priestore.*
- *Vedomé poškodenie inej osoby alebo skupiny osôb.*
- *Nevedomé poškodenie inej osoby alebo skupiny osôb“* (Dulovics, 2017, s. 51).

Dále Dulovics (2017) popisuje dvě základní roviny rizikového chování. Jedná se o rizikové využívání internetu nadměrně dlouhou dobu, neuvážené zveřejňování osobních údajů a v neposlední řadě vyhledávání nevhodných obsahů. U druhé roviny rizikového chování se jedná o šíření nevhodných obsahů, formu kyberšikanování, nevhodné sexuální chování a vše ostatní spadající do počítačové kriminality.

3.1 Rozdíl mezi generacemi

Zde budeme porovnávat generace X, což jsou rodiče dnešní generace Z. Popis generace X pro mě není nic nového, sám jsem její součástí. Lorencová (2018) ji popisuje jako generaci vyrůstající ve finanční, rodinné a společenské nejistotě. Generaci, které měla oba pracující rodiče a roli pracujících zastupovaly i ženy. Bylo to období, kdy stoupala rozvodovost, a proto mnoho dětí vyrůstalo v neúplné rodině. Tato okolnost vysvětluje jejich nezávislost, vynalézavost, přizpůsobivý přístup k práci a k jakýmkoliv změnám. Díky tomu mají podnikatelského ducha a zastávají názor, že svoji práci zvládnou nejlépe. Jsou první generace, která vyrůstala a pracovala s počítači, tak jim nové technologie nejsou úplně cizí. Už je berou jako součást pracovního a soukromého života. „Protože vyrůstali v období plném technologických změn a také v prostředí, kde již ztrácely na váze tradiční hodnoty, jako rodina atd., loajalita a oddanost jednomu zaměstnavateli pro ně

nejsou synonymem pro stabilitu a jistotu zaměstnání. Spíše než zavedená a striktní pravidla a řízení preferují mentoring ze strany zkušenějších“ (Lorenzová, 2018).

Naproti tomu generaci Z popisuje Lorenzová (2018) jako nastupující po generaci Y, která přišla po generaci X. Název generace Z je pouze orientační. Tato generace je ještě velmi mladá na to, aby bylo možné sjednotit její charakteristiku, více ji zanalyzovat. Ale již teď je jasné, že hlavní doménou této generace jsou a budou informační technologie, s kterými je tato generace spjata již od narození. Také lze říci, že tito lidé budou značně ovlivněni politickou situací, která nastala po roce 2001 a s ní spjatými změnami ve společnosti. *„Jedná se o název navržený pro generaci nastupující po generaci Y a název generace Z je pouze orientační. Tato generace je stále ještě velmi mladá na to, aby bylo možné sjednotit její charakteristiku. V tuto chvíli je již ale jasné, že hlavní doménou této generace budou informační technologie, které jsou s touto generací spjaty již od narození. Již nyní lze také říci, že tato generace bude značně ovlivněna politickou situací, která nastala po roce 2001 a s ní spjatými změnami ve společnosti“ (Lorenzová, 2018).*

Podle Kmoška (2017) nám část respondentů spadá do generace K, což je generace mileniálů, o které se zmiňují ve své publikaci Lacinová, Ježek a spol. (2016). Tato nejnovější a zajímavá generace, která se už etabluje na pracovním trhu, se výrazně liší od generací předchozích, ale dle dostupných materiálů také není dostatečně prozkoumána, i zde bude zajímavé sledovat výsledky výzkumů. Generace X byla zvyklá číst noviny, magazíny, časopisy a jakékoliv informace získávala od starších, nebo si je sami vyhledali v knihovnách. Dnešní generace vyhledává informace na internetu a do knihovny většinou nechodí. Časopisy si kupují jen vážní zájemci o určité informace, např. z oblasti kulturistiky, automobilismu, v oblasti modelářské, nebo filatelii. Dle rozhovoru se žáky mohu konstatovat, že knihy tito jedinci nekupují. Některým je kupují rodiče, nebo použijí rodinnou knihovnu. Díky životu obklopenému internetovým prostředím má tato nová generace daleko větší možnosti seznámit se s informacemi, které jim mohou být hodně vzdálené, ale pro ně líbivé. Tyto neomezené možnosti mohou některým

jedinců otevřít dveře oboru nebo zájmové činnosti, o které neměli nejmenší povědomí. I to je jeden z důvodů, proč se idoly u mladších generací neustále střídají.

3.2 Yotuber a influencer jako fenomén doby

Internetoví proveděči se předhánějí v tom, kdo koho a jak zaujme, jak získá nové sledovatele a nové věrné fanoušky. Nemalou roli v jejich motivaci hrají i peníze, protože čím více sledovatelů, tím větší provize z reklam a od firem, které tito novodobí podnikatelé propagují. I proto se rychle mění trendy v oblečení, obuvi, jídle, nápojích, ale i ve sportovním náčiní a sportovních potřebách. V poslední době je zase v módě retro, a tak i přestože jsou neustále nové a dokonalejší mobilní telefony, tak se znovu propagují a prodávají i retro mobily, jako třeba Nokia 3210, nebo digitální hodinky, dokonce i modely s kalkulačkou. U oblečení a obuvi je to stejné. Zde dochází k propojení těchto generací. I díky archivům na uložištích internetu si nová generace může všimnout hitů, které poslouchali jejich rodiče, a znovu je oživit a udělat z nich hit současné doby. Jako příklad lze uvést Michala Davida a jeho písně, nebo Karla Gotta, který nazpíval své písně s interprety (idoly) této mladé generace. Neustále měnící se trendy se nejlépe propagují přes celebrity, sportovce, youtubery, influencery nebo jen internetové stránky. Youtubeři jsou fenomén této doby. *„Počátek YouTebe platformy byl přitom nenápadný. Osmnáctisekundový klip v nízké kvalitě s názvem „Me at the zoo“ (Já v zoo) byl zveřejněn 23. dubna 2005, kdy autor Jawed Karim komentuje expozici slonů v zoologické zahradě v americkém San Diegu. Od té doby YouTube patří mezi nejpoblárnější servery pro sledování a sdílení videí. Byl tedy založen roku 2005. Od roku 2006 je však dceřinou společností firmy Google a kromě možnosti nahrát video, či jej zhlédnout, dovoluje YouTube tvorbu hodnotit, sdílet i komentovat“* (Vacek, 2018, s. 22). Internet je přeplněný lidmi natáčejících na Youtube a variabilita je zde obrovská. Každý si zde najde něco, co ho zajímá, jelikož každý yotuber nahrává videa s nějakým zaměřením a snaží se o originální, nezaměnitelné téma. Jsou zde aktéři, kteří natáčejí svůj každodenní život, lidé natáčející různé tipy a triky týkající se vaření,

vychytávek do aut a motorek, make-upu, bydlení, ale najdou se i tací, kteří zde předvádějí své umělecké kousky, jako zpěv nebo tanec a čekají, zda si jich někdo všimne. Toto jsou neomezené možnosti, protože to, co nemusí zaujmout v Čechách, zaujme třeba v Japonsku. Najdou se i lidé, kteří radí, jak se učit nebo jak podvádět u zkoušky či písemky. Vacek (2018) youtubera popisuje takto: *„Youtuber je člověk, který velmi často odkrývá své zájmy, oblíbené věci, někdy i své soukromí prostřednictvím videí a nahrává je na již zmíněný portál. Pověštinou natáčí dokonce ze svého domácího prostředí, čímž může být pro adresáty autentičtější a oni se s ním na oplátku mohou ztotožnit“* (Vacek, 2018, s. 23).

Mezi další populární vzory patří influenceři. Ti pro předvádění svého života používají hlavně Instagram, kde zveřejňují fotky ze svého většinou bezstarostného života. I zde je spousta influencerů vedena vidinou peněz, protože není výjimkou, že bezstarostné fotky z dovolené zaplatila nejmenovaná cestovní kancelář, hotel stojící v pozadí, od kterých má hvězda Instagramu mikinu, čepici nebo za zády slunečník. Stále větší popularitu si získává sociální síť Tik tok, kde se lidé proslaví pomocí 10 až 60 sekundových videí. Idoly těchto všech sítí hrají u dnešní generace velkou roli, dnešní mládež se podle nich z velké části obléká, snaží se je napodobovat, jsou na to i aplikace, pokud chtějí být jako oni. Tyto osoby mají velký vliv na jejich myšlení, a často se stává, že co řekne jejich vzor, to je pro ně pravda. Někteří se snaží své platformy využít rozumně, vést mladé lidi správným směrem, jako třeba youtuberi KOVY a Jirka Král. Například Leoš Mareš je příkladem, který mladým přiblížil Karla Gotta, když s ním nazpíval duet, nebo ho pozval jako VIP hosta na svůj velkolepý koncert. Dalším příkladem jeho pozitivního přístupu k mladší generaci je jeho počín, kdy na svém Instagramu zviditelnil osmiletého chlapce *„V médiích je často zmiňován negativní vliv celebrit na mladší generaci, ale sláva a úspěch se dá využít i opačným způsobem. Náš přední moderátor a oblíbená osobnost českého showbyznysu Leoš Mareš (44) je ukázkovým příkladem, protože přesto, že v minulosti už mnohokrát mluvil o tom, že se nepovažuje za zpěváka, i v hudebním světě je pro mnohé velkým vzorem. Hit, na kterém spolupracoval s legendárním Mistrem Karlem Gottem*

(†80), si vyzkoušel zarapovat teprve osmiletý chlapec, který je fanouškem“ (Zaňková, 2021). V poznámkách tohoto sdílení se poté objevily komentáře kladného typu, dokonce takové, že si s chutí užili ty „staré pecky“. Musím zde upozornit, že se jednalo o komentáře mileniálů. Dalším kladným příkladem je politik, opoziční poslanec a člen Ústavně právního výboru Dominik Feri, který se na Instagramu jmenuje Choko_afro. Tento instagramový influencer, narozený v roce 1996, má přes 1 milion sledovatelů, většinou s ním sympatizujících. V době pandemie Covid-19 tento politik má nejpřehlednější a nejucelenější informace ze světa školství a zdravotnictví. Díky jeho stránce se žáci škol dozvídají i to, co by nikde jinde nezjistili. Toto je příklad pozitivního využití Instagramu a jeho influencera. Bohužel stejným způsobem lze naivity mladých i zneužít, dokonce je dostat například do dluhové pasti. Ještě musíme zmínit, že se v posledních letech začínají prosazovat **podcasty**, které jsou v podstatě osobní talk-show, které může kdokoli začít vytvářet a poskytnout ostatním k poslechu. Uživatelé iPhoneů mohou využít aplikaci Podcast, pro Android u jiných přístrojů je možností např. Podcast Addict. Podcasty mohou být audio, ale i video. Podcasty lze poslouchat jako rádio třeba při učení, relaxu na zahradě nebo v hromadné dopravě. Jsou ideálním způsobem, jak se během tohoto času něco nového dozvědět nebo i inspirovat. Média, kam podcasty lze zařadit, můžeme také k edukační činnosti využít. Dokáží formovat život mladého člověka, a to zejména z toho hlediska, že: „prostřednictvím médií se děti a mládež seznamují se světem a společností, rozšiřují svoje sociální kontakty, sociální prostředí, zkušenosti a poznatky“ (Stašová, Slaninová a Junová 2015, s 112). Například audio formou tak lze získat mnoho informací, a časem tak lze přiblížit mladé generaci například povinnou maturitní četbu. Již zmínění KOVY nebo Jirka Král své aktivity na tuto platformu přesunuli. „Jirka Král spolu se starším bratrem Petrem od listopadu 2017 nahrává podcast s názvem Clickbait. Jedná se o nepravidelný pořad zatím pouze s patnácti epizodami, rozhodně však stojí za poslech. Sourozenci Královi spolu probírají témata například z oblasti marketingu a reagují na věci, které aktuálně hýbou internetovým světem“ (Holková, 2020). Tato platforma mezi našimi respondenty nebyla zmíněna ani jednou. Ale dle

rychlého přesunu dnešních youtuberů do tohoto světa, nebo předkládání zajímavých témat, lze předpokládat, že časem tomu tak bude.

3.3 Trávení volného času adolescentů

Jak už bylo zmíněno, dnešní rychlá internetová doba je pro generace přínosem, ale najdou se i tací, kteří se rychlému koloběhu brání. Jedná se vyloženě o ojedinělé jednotlivce, kteří z nějakého důvodu internet nepoužívají a mobilní telefon mají jen pro případ spojení s rodinou nebo lékařem. Ale to není případ mileniálů – generace „Y“ nebo generace „Z“, někdy i nazývané generace „M“. Za prvé jsem se neseťkal s případem jedince, který by neměl mobilní telefon, a za druhé, v této době distanční výuky internet a moderní technologie je donucen používat každý žák. I když Zákon č. 349/2020 Sb. ukládá dětem povinnost účastnit se distanční výuky jako součásti povinné školní docházky, tak formu výuky na dálku zákon nestanoví. Škola sama ji má přizpůsobit podmínkám žáka. Tato novela je reakcí na epidemii covidu-19, kvůli níž byly školy uzavřeny od poloviny března roku 2020. I proto většina škol zvolila výuku přes webovou aplikaci Microsoft Teams. Školy měly přislíbeno, že poté obdrží peníze na dovybavení výpočetní technikou. Na středních školách, kde jsem prováděl výzkum, probíhaly výuky jen distanční formou. Průcha (2004) ještě popsal distanční výuku jako netradiční. *„Školy realizují distanční vzdělávání. Jde o školy vskutku netradiční, které nemají typické každodenní vyučování ve třídách. Namísto toho organizují vzdělávání přístupné 24 hodin denně pomocí elektronického spojení žáků s tutorý“* (Průcha, 2004, s. 62). Už v roce 2007 se o této výuce psalo jako o druhu dálkového studia. *„Distanční vzdělávání je v podstatě určitý druh dálkového studia, které je zprostředkováno médii – rozhlas, televize, telefon, počítač atd. – a je založeno především na předem strukturovaných programech a na tzv. samoučení“* (Vališová, Kasíková a kol., 2007, s. 176). A dnes v roce 2021 je to běžná součást školského systému a přes aplikaci Microsoft Teams momentálně probíhá u většiny školských zařízení standardní způsob výuky. Jak už jsem zmínil, zřizovatelé a školy se snažily pomoci školám nebo jednotlivcům, aby tato výuka mohla být splněna i v sociálně slabších rodinách,

nebo v rodinách, kde je více dětí, a tudíž potřeba i více přístrojů k přenosu informací.

V běžném školním roce, kdy žáci mají pevnou školní docházku, tréninky dle harmonogramů a sportovní areály, bazény, fitness centra, haly i venkovní sportoviště jsou otevřená, čas strávený na internetové síti je mnohem menší než v době pandemie. I proto můžeme konstatovat, že data zmíněná v této práci budou s největší pravděpodobností zkreslená. Bohužel výzkum, který jsme prováděli, probíhal v této ztížené době.

3.4 Využití technologií správným směrem

Rozvoj informačních a komunikačních technologií, vč. počítačových sítí a systémů se každoročně zdokonaluje a zrychluje a každá nově nastupující technologie přináší bezpečnostní rizika. *„Trestná činnost v oblasti kybernetické kriminality proniká do všech kriminálních oblastí, jelikož řada činností je uskutečňována ve virtuálním prostředí. Ze statistických výstupů vyplývá, že počet deliktů v této oblasti kriminality se každým rokem zvyšuje. V roce 2018 bylo evidováno 6 815 trestných činů, což ve srovnání s rokem 2017 potvrzuje nárůst o 1 161 skutků“* (Zpráva o činnosti NCOZ, 2018). Policie ČR se v této problematice velice dobře přizpůsobila trendu doby, a přizvala si na pomoc některé umělce, jako např. Dominika Porta, který je nejen influencer a youtuber, ale i režisér, tanečník a filmový a divadelní herec. Dále např. využila služeb youtubera Atiho z AtiShow nebo vlogerky Meshy, a pomocí YouTube vytvořila poučná videa. Využila idoly dnešní mládeže v tom správném směru a v prospěšné věci. Vsadila na prevenci pomocí videí, někdy i velice vtipně zpracovaných. Tato osvěta o pohybu na sociálních sítích je určitě pro naši společnost přínosnější a mladé generaci prospěšnější než případná represe. Vedoucí oddělení prevence Policejního prezidia ČR plk. Zuzana Pidrmanová (2020) k aktivitě dodává: *„Uvědomujeme si, že pro mnohé děti, a často i dospělé, jsou otázky prevence kriminality těžko uchopitelné. Stále se proto snažíme hledat moderní způsoby, jak zásadní informace cílové skupině předat, a tím ovlivnit její přístup k vlastnímu osobnímu bezpečí.“*

Srozumitelný jazyk youtuberů umocněný atraktivním prostředím dotykových obrazovek ÁMOS vision je pro nás šancí, jak dostat dětem preventivní témata pod kůži.“ Aktivita plynule navazuje na spolupráci, kterou Policie České republiky zahájila s ÁMOS vision již v roce 2019. (Hodačová In: Pidrmanová, 2020). Zde musíme doplnit, že ÁMOS vision je informační portál, kde máme možnost komunikovat se žáky moderním způsobem. Můžeme si zde vytvořit vlastní informační centrum, umožňující jednoduše a rychle zobrazovat všechny důležité informace. Mohou to být aktuality školy, kalendář akcí, rozvrhy, ale např. i školní řád nebo informace vedoucí k osvětě nebo prevenci. Tyto informace, důležitá sdělení lze předat vizuálně atraktivním způsobem. Jen o těchto možnostech musí vědět i edukátoři. Zde pedagogové určitě zaostávají za Policií ČR a jinými školními centry.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 Výzkumné šetření: využití vzoru jako pomocníka při edukaci

Internet, interaktivní prostředí a sociální sítě k této generaci neoddělitelně patří a do budoucna se tento vliv ještě rozšíří. Rodina je pro vývoj dětí velice důležitá a ve vývoji jedince je to stěžejní faktor. Dokáže navést určitým směrem, motivovat nebo usměrnit. S odchodem na střední školu, přechodem z puberty do období adolescence se začnou jedinci více vymezovat vůči svému okolí, a mohou opustit své vzory z rodiny a inspirovat se u kamarádů nebo na internetu. Sportovcům se zalíbí sportovec z jejich odvětví, žákům se smyslem pro humor se může zalíbit vtipný glosátor, ale jsou i tací, které zajímá móda. Jsou ale i chlapci, kteří si nechají poradit skoro ve všem, a to od oblíbeného youtubera, influencera, nebo bývalého sportovce, který si založil na internetovém serveru svůj pořad. Některé osobnosti, např. olympijský vítěz Aleš Valenta, mají svůj program na veřejnoprávní televizi. I zde bylo využito jeho vlivu na mládež v prospěšné věci.

Pro tuto práci bylo použito kvantitativního výzkumu formou dotazníku. Dotazník se vytvářel v době, kdy školy byly otevřené a sportovní kluby i sportovní činnosti běžely bez omezení. Rozsah výběrového souboru počítal s počtem okolo čtyř set respondentů, aby byla zajištěna větší pravděpodobnost, že byl dobře reprezentován základní soubor. Bohužel po jednom týdnu přišel lockdown. I z tohoto důvodu byl dotazník přesunut do online platformy dotazníků Survio. Respondenti tedy dotazník vyplňovali jen v elektronické podobě, bez možnosti ujasnit si případné nesrovnalosti, se kterými jsem jako pedagog na středním odborném učilišti počítal. Předpokladem této práce bylo, že vyplnění dotazníku budu přítomen a tím by byla, i díky zodpovězení případných dotazů, jeho validita na vyšší úrovni.

4.1 Nastavení hypotéz

Pomocí dotazníku se pokusíme potvrdit nebo vyvrátit námi nastavené hypotézy. Dle Gavory (2000) je hypotéza vědeckým předpokladem, který vzniká na základě osobní zkušenosti výzkumníka, predikce, anebo jeho pozorování.

Hypotéza 1:

U žáků učebních oborů je větší podíl těch, kteří mají vzory než u maturantů.

Tuto hypotézu budeme testovat pomocí testu dobré shody chí – kvadrátu, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí žáků v daných školách, a na daném oboru. Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. Pro tuto H_1 , byl zvolen stupeň volnosti 1, kde je kritická hodnota u hladiny významnosti zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$. Výsledkem bude nulová nebo alternativní hypotéza. Pokud náš výsledek bude větší než tabulková hodnota, bude se jednat o alternativní hypotézu. Potom výsledek bude znít: „Mít vzor je přímá souvislost s typem daného oboru studia.“ Pokud bude náš výsledek nižší než tabulková hodnota, bude se jednat o tzv. nulovou hypotézu, která bude znít: „Mít vzor není přímá závislost na typu daného oboru školy.“

Hypotéza 2:

Žáci učebních oborů se cítí více ovlivněni vzory než maturanti.

Hypotézu budeme testovat pomocí testu dobré shody chí – kvadrátu, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí žáků v daných školách a na daném oboru. Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. I pro tuto H_2 , byl zvolen stupeň volnosti 1. Při porovnání výsledků vypočítané hodnoty s příslušnou kritickou hodnotou zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$. Výsledkem bude nulová nebo alternativní hypotéza. Pokud náš výsledek bude větší než tabulková hodnota, bude se jednat o alternativní hypotézu. Potom výsledek

bude znít: „Žáci učebních oborů sledují více vzory než maturanti.“ Pokud bude náš výsledek nižší než tabulková hodnota, bude se jednat o tzv. nulovou hypotézu, která bude znít: „Žáci učebních oborů nesledují více vzory než maturanti.“ Mezi ovlivněním vzory a formou studia neexistuje závislost.“

Hypotéza 3:

Žáci učebních oborů se vyjadřují, že mají více vzorů z řad rodinných příslušníků než maturanti.

I zde budeme hypotézu testovat pomocí testu dobré shody chí – kvadrátu, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí žáků v daných školách, a na daném oboru. Hladinu významnosti jsme opět zvolili 0,05. I pro tuto H_3 , byl zvolen stupeň volnosti 1. Při porovnání výsledků vypočítané hodnoty s příslušnou kritickou hodnotou zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$. Výsledkem bude nulová nebo alternativní hypotéza. Pokud náš výsledek bude větší než tabulková hodnota, bude se jednat o alternativní hypotézu. Potom výsledek bude znít: „Žáci učebních oborů mají více vzorů z řad rodinných příslušníků.“ Pokud dojde k situaci, že náš výsledek bude nižší než tabulková hodnota, bude se jednat o tzv. nulovou hypotézu, která bude znít: „Žáci učebních oborů nemají více vzorů z řad rodinných příslušníků. Mezi ovlivněním vzory a formou studia neexistuje zde závislost mezi zvolením vzorů z rodiny a formou studia.“

Hypotéza 4:

Sportující žáci mají více vzorů ze sportovního prostředí oproti nespportujícím.

Hypotézu budeme testovat pomocí testu dobré shody chí – kvadrátu, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí respondentů. Zde nebudeme řešit, z jakého oboru tito žáci jsou. Budou nás zajímat jen vzory těchto žáků a jejich volnočasové aktivity, kde významnou rolí bude sportovní činnost. Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. Pro tuto H_4 , byl zvolen stupeň volnosti 1, kde kritická hodnota u hladinu významnosti 0,05 je 3,841. Výsledkem bude

nulová nebo alternativní hypotéza. Pokud náš výsledek bude větší než tabulková hodnota, bude se jednat o alternativní hypotézu. Potom výsledek bude znít: „Sportující žáci mají více vzorů ze sportovního prostředí, je zde přímá souvislost.“ Pokud bude náš výsledek nižší než tabulková hodnota, bude se jednat o tzv. nulovou hypotézu, která bude znít: „Sportující žáci nemají více vzorů ze sportovního prostředí. Není přímá závislost mezi těmito dvěma proměnnými.“

4.2 Výběr respondentů

Skupinu, která dotazník vyplňovala, tvořilo 210 respondentů. 120 žáků bylo z učebního oboru zakončeného závěrečnou zkouškou a 90 žáků bylo z maturitních oborů zakončených zkouškou maturitní. Věk těchto respondentů byl v rozmezí 15–21 let. Jednalo se o žáky ze škol v Pardubicích a Kolíně. Respondenti byli seznámeni o dobrovolnosti i o možnosti kdykoliv vyplňování dotazníku ukončit. Otázky byly vybrány ve spojitosti s touto diplomovou prací, a byly formulovány tak, aby byla odpověď co nejjednodušší. Pro ujasnění, že respondenti rozumějí všem položkám z dotazníku, byl před samotným dotazníkovým šetřením uskutečněn předvýzkum, kde kontrolní vzorek tvořilo 29 žáků ze Středního učiliště v Pardubicích. Předvýzkum je důležitý i z pohledu Gavory (2000). „*Předvýzkum často ovlivní i předcházející etapy výzkumu. Umožní udělat malé korektury v hypotézách nebo u výzkumného souboru. To znamená, že jednotlivé etapy výzkumu nejsou přísně sekvenčně dané, ale vzájemně se ovlivňují. A to i zpětně*“ (Gavora, 2000, s. 69). Dotazník byl s touto skupinou konzultován osobně a byl těmito žáky vyplněn při osobním setkání, ještě v době, kdy nebyla distanční výuka. Dle reakcí žáků z tohoto kontrolního vzorku bylo zřejmé, že dotazník byl sestaven srozumitelnou a pro tyto jedince přijatelnou formou. Vyplývá to i ze statistiky nedokončených vyplnění, která je na nule. Byli zde jen jedinci, celkem 29 respondentů (12,2 %), kteří si dotazník asi ze zvědavosti jen zobrazili, ale s jeho vyplňováním ani nezačali. Viz tabula č. 1.

Tab č. 1 Statistika vyplnění dotazníku Survio

celkem návštěv 239 respondentů	zdroje návštěv	čas vyplňování dotazníku.
pouze zobrazeno – 29x (12,2 %)	přímý odkaz (100 %)	1-2 min. (1,4 %)
dokončeno 210x (87,8 %)		2-5 min. (30,0 %)
nedokončeno (0 %)		5-10 min. (50,0 %)
		10-30 min. (18,6 %)

4.3 Způsob sestavení dotazníku

Sestavení dotazníku bylo podřízeno vytyčenému cíli a s ohledem na anonymitu zkoumaných žáků. Žáci byli o způsobu vyplnění dotazníku poučeni písemnou formou ve vstupní instruktáži a o dobrovolnosti účasti na tomto projektu. Také byli ujištěni o anonymitě odpovědí a že odpovědi proti nim nebudou žádným způsobem zneužity. Dále byli poučeni, že mohou od vyplnění dotazníku kdykoliv odstoupit. Před samotným sestavením dotazníku byl proveden předvýzkum u skupiny 29 žáků, kteří dotazník vyplnili. Po minimálních úpravách byl dotazník převeden do elektronické podoby on-line dotazníku na platformě Survio. Dotazník se skládal z celkem 28 otázek, kde byly použito více druhů odpovědí. Byly nastaveny tak, abychom od respondentů získali co nejvíce informací, ale zároveň aby dotazník nebyl jednotvárný, aby žáky bavilo jeho vyplňování až do samotného konce. Dle Gavory (2000) byla struktura dotazníku rozdělena do několika okruhů, kterými jsme se snažili zjistit od respondentů informace pro stanovení a vyhodnocení hypotéz. Pro náš dotazník jsme zvolili otázky uzavřené, dichotomické, polootevřené i otevřené. Pro otázky 23–27 bylo použito škálování, kde byl použit lichý počet pěti stupňů. Pro cíl našeho posuzování to byl dostatečný počet stupňů. Pro měření postojů a názorů respondentů, bylo použito Likertovy

škály. „Na stupnici člověk vyjádří stupeň svého souhlasu, resp. nesouhlasu s výrokem.“ (Gavora, 2000, s. 92).

5 Výsledky a jejich interpretace

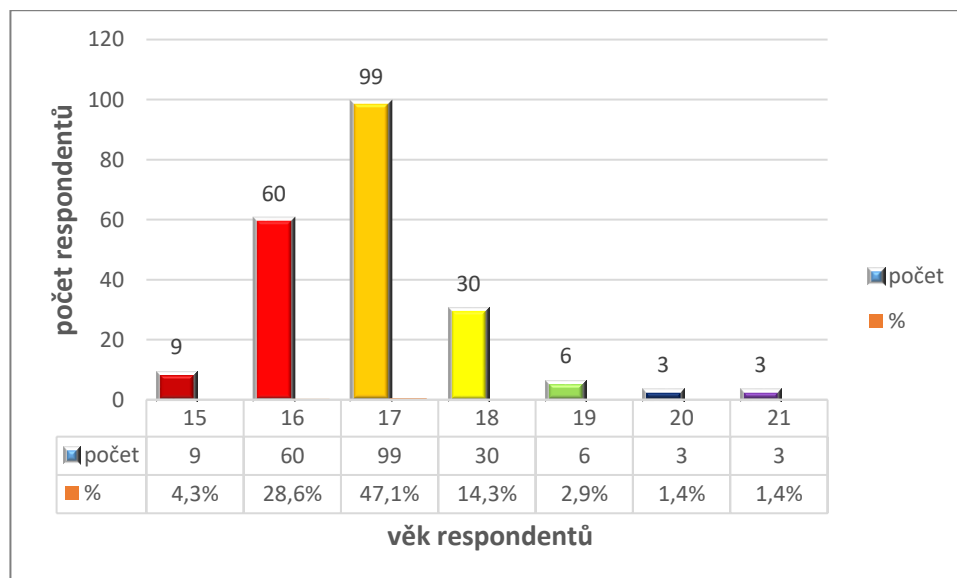
Pro lepší přehlednost jsme výsledky dotazníku přenesli do grafů a tabulek. Vše bylo zpracováno pomocí tabulkového procesoru Microsoft Excel. Hypotézy (vědecký předpoklad) jsme ověřovali pomocí Chí-kvadrátu. Výpočty byly prováděny taktéž pomocí aplikace Microsoft Excel. Ověření nebo další výpočty byly prováděny pomocí online kalkulačky na webové aplikaci, která byla vytvořené Milanem Kábrtem na Univerzitě Hradec Králové, oboru Informační management, nebo pomocí online kontingenční tabulky, kde jsme ještě jednou kontrolovali naše výpočty. Zkoumaným jevem je problematika vzorů a idolů u mládeže na středních odborných učilištích. Výzkumný vzorek tvoří žáci sekundárního vzdělávání. Předvýzkum byl díky nastalé situaci, omezení vstupu do škol, proveden jen v Pardubicích. Pro náš výzkum bylo použito online dotazníku Survio. Výhodou této webové aplikace je, že lze dotazník vyplňovat z jakéhokoliv pevného i mobilního zařízení. Respondentům k tomu stačil „chytrý“ mobilní telefon, tablet, notebook nebo i stolní počítač. Od respondentů máme informace, že dotazníky vyplňované elektronicky je i více baví. Další výhodou bylo, že v nastavení si lze navolit svoji emailovou adresu pro informaci o vyplnění respondentem. Díky této informaci bylo možné postupně dotazník vyhodnocovat.

5.1 Popis a vyhodnocení dotazníku

Za důležité beru oznámení, že přepisy odpovědí žáků jsem kvůli autentičnosti zachoval v původní podobě. Některé chyby určitě byly způsobeny psaním na mobilních zařízeních. Ale absence diakritických nebo interpunkčních znamének u některých jedinců je běžná součást jejich rychlé komunikace. Jsou to znaky dnešní generace „Z“. I proto 1,4 % dotazníků bylo

vyplněno do 2 min. „Při psaní, a to většinou jen palcem, už není čas posouvat písmena a hledat háčky nebo čárky“. Tyto informace jsme získali od samotných respondentů v předvýzkumu.

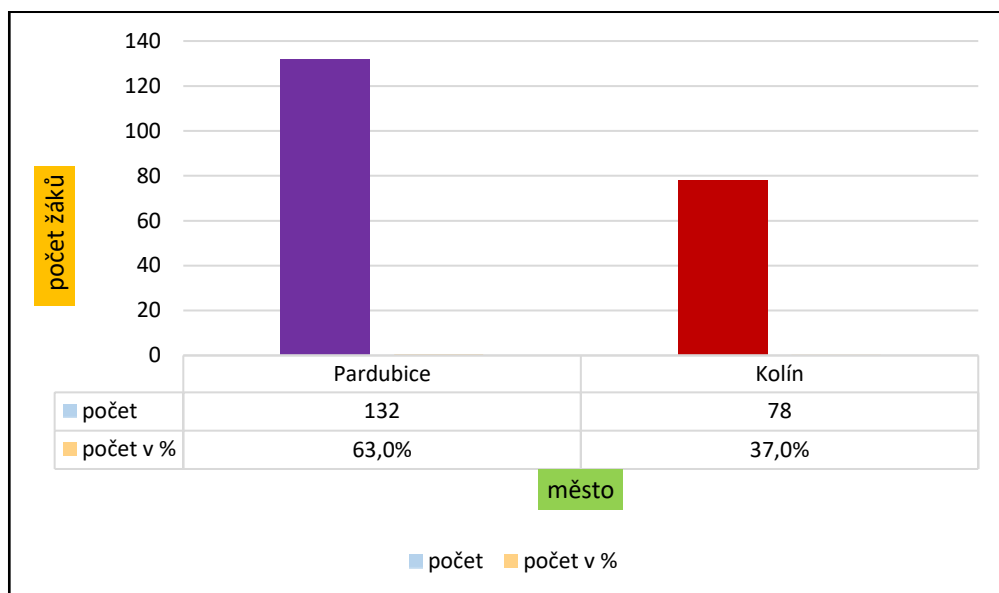
První otázka dotazníku se týkala věkové struktury dotazovaných respondentů a je znázorněna v grafu č. 1. Nejvíce byli zastoupeni žáci ve věku 17 let, a to v 47,1 %, viz graf 1. Druhou nejpočetnější skupinou byli šestnáctiletí žáci, kteří tvořili 28,6 % dotazovaných. Třetí seskupení tvořili již plnoletí respondenti, kterých bylo celkem 30, a tvořili 14,3 % zastoupení. Mezi oslovenými respondenty byli i žáci ve věku 15 let, jejich zastoupení bylo ve 4,3 %. Výzkumu se účastnili též dotazovaní ve věku 19 let (2,9 %) a shodné procentuální zastoupení 1,4 % náleží věkovým kategoriím 20 a 21 let.

Graf č. 1 Složení respondentů podle věku

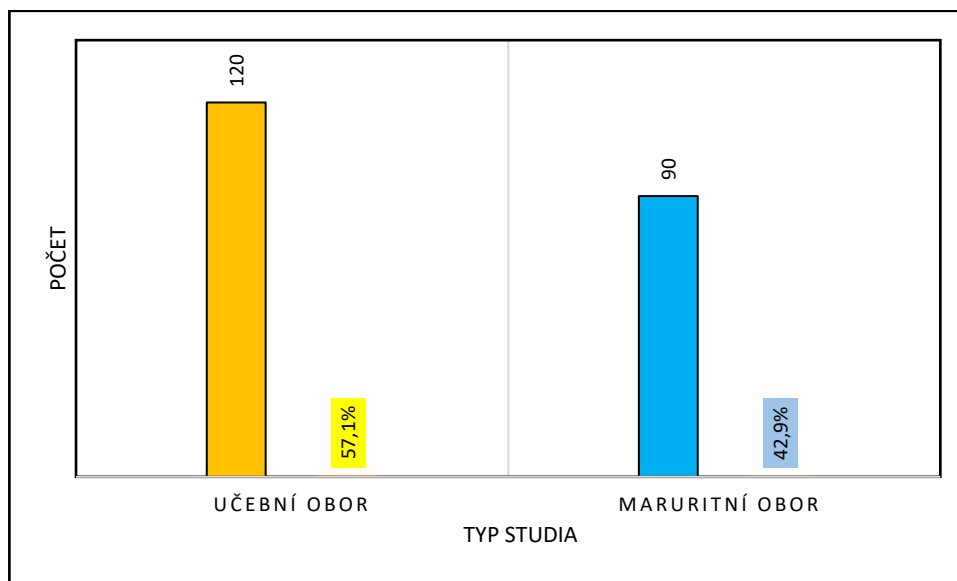
Města byla zvolena podle škol, kde jsme měli možnost nechat dotazník vyplnit. Jak již bylo zmíněno, tak jsme počítali s tím, že u dotazníku budeme přítomni, ale ne každý ředitel, často se i odkazující na GDPR, je ochoten nechat narušit výuku žáků. Také zde hraje roli bezpečnost žáků, kde díky eliminaci útoku na měkké cíle není do škol vpuštěna cizí osoba bez předchozího prověření. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 210 respondentů. Jednalo se o žáky učňovských a maturitních oborů z měst

ležících ve východních a středních Čechách. Východočeským městem byly Pardubice, kde se do výzkumu zapojilo celkem 120 žáků (63 %) a reprezentativním vzorkem ze středních Čech byli žáci z Kolína, kteří se účastnili výzkumu v počtu 78 žáků (37 %).

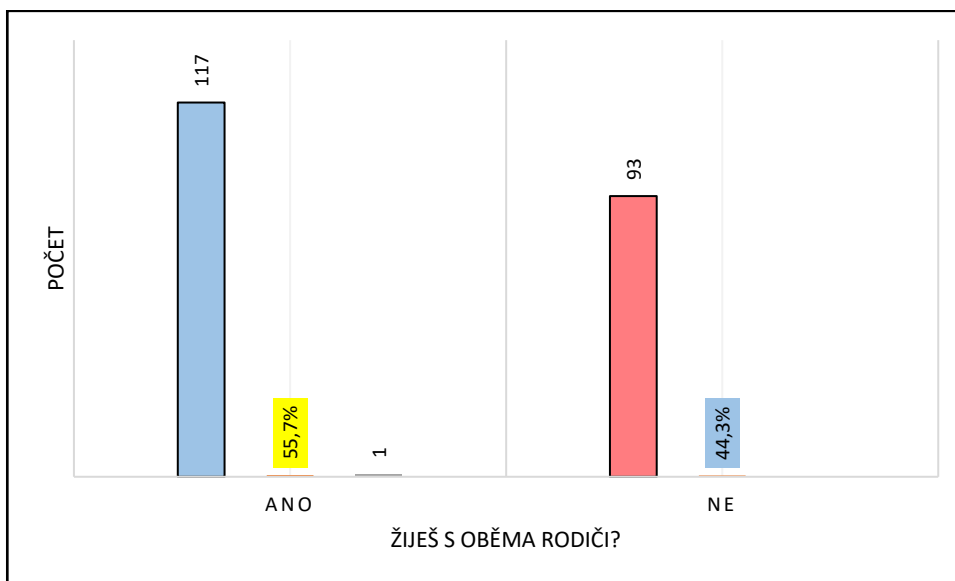
Graf č. 2 Město, kde žáci navštěvují školu

Počet žáků učebního oboru bylo o 14, 2 % více. Bylo to dáno i školami, kde byl dotazník vyplňován. Učební obory zde převažují. Zda je přístup žáků v problematice idolů a vzorů ovlivněn zvoleným studijním oborem, je jedním z cílů výzkumné části. Zastoupení maturantů a učňů je znázorněno v grafu č. 3. Procentuálním zastoupení činí 57,1 % pro učňovské obory a 42,9 % pro maturanty.

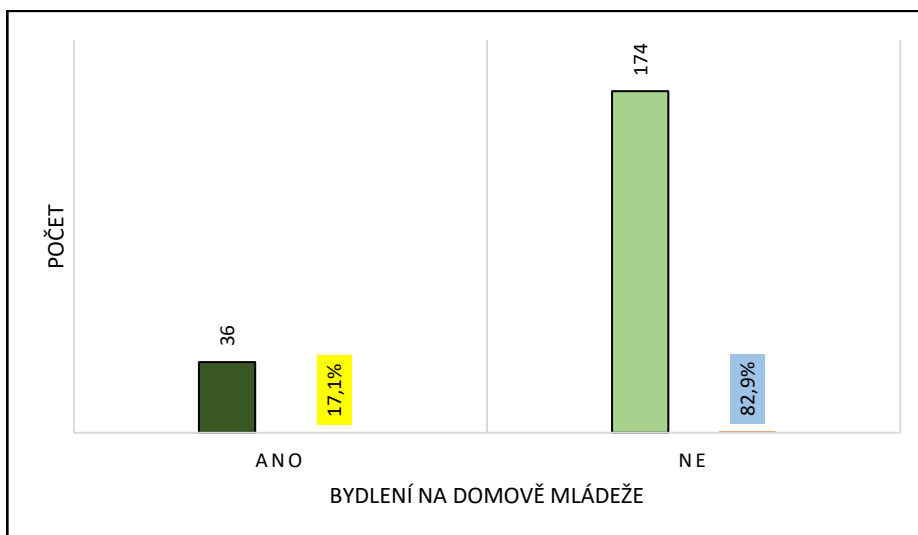
Graf č. 3 Rozdělení žáků dle typu studia

V rámci výzkumu jsme se zabývali i otázkou úplnosti rodin. Přítomnost obou rodičů má velký vliv na úlohu celé rodiny. Vedle funkce reprodukčně-biologické, socializačně-výchovné a ochranné je to funkce i sociálně-ekonomická, která zajišťuje materiální potřeby rodiny. Ekonomická situace v rodině má vliv na volnočasové aktivity dětí a mládeže. Velké finanční nároky na pořízení potřebného sportovního vybavení, či výše ročního členství mohou být překážkou v rozvíjení a podpoře sportovní aktivity. Graf č. 4 znázorňuje, z jakých rodin, podle úplnosti, žáci pocházejí. Více jak polovina respondentů (55,7 %) potvrdila, že žije s oběma rodiči a 44,3 % žáků uvedlo, že pochází z rodiny neúplné. Jeden respondent byl z Dětského domova v Pardubicích. Musíme dodat, že tento respondent si za toto přiznání zaslouží od nás respekt, protože tímto se nám odhalila jeho totožnost. Velikým plusem je, že díky odpovědím tohoto respondenta víme, že se jeho volnočasové aktivity skládají z běžných sportovních a kulturních aktivit. Internet používá jen pro běžnou školní agendu nebo vyhledávání informací a délka času online je u tohoto respondenta minimální.

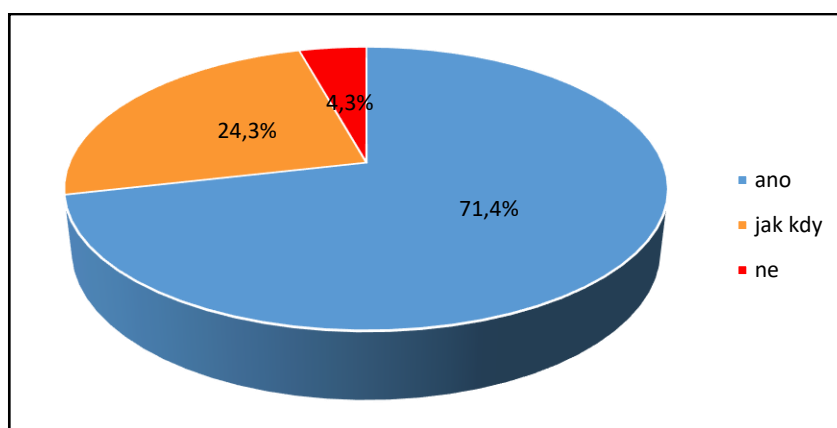
Graf č. 4 Graf úplnosti rodin

Volnočasové aktivity i dobu strávenou v online prostředí ovlivňuje i to, zda žáci bydlí doma, kde většinou mohou disponovat neomezenými daty na internetu. Nebo využívají možnost ubytování na domově mládeže, kde jsou data omezená. V našem případě je žákům na domově mládeže počet hodin strávených u internetu omezen počtem určených dat na zvolenou dobu používání. V Pardubicích to je nastavené na 2 MB na jeden den. Poté je žákům přístup na jakýkoliv web znemožněn, a mohou se přihlásit až další den. Pokud ale mají data ve vlastních mobilních přístrojích, je přítomnost na těchto sítích jen v jejich rukou, záleží na každém z nich. A zde se projevila flexibilita této generace, protože vedle zmíněného internátu je fast food KFC, kde v prostorách a přilehlém okolí je volný přístup k internetu, který rádi naši žáci v hojné míře využívají. Vybrané střední školy jsou ve městech s dobrou infrastrukturou a leží na důležitých železničních uzlech. Proto není divu, že poměr dojíždějících žáků výrazně převyšuje. Každodennímu cestování se věnuje 174 žáků z celkového počtu 210. Zbývajících 36 žáků vzhledem ke vzdálenějšímu místu od bydliště využívá možnosti ubytovacího zařízení.

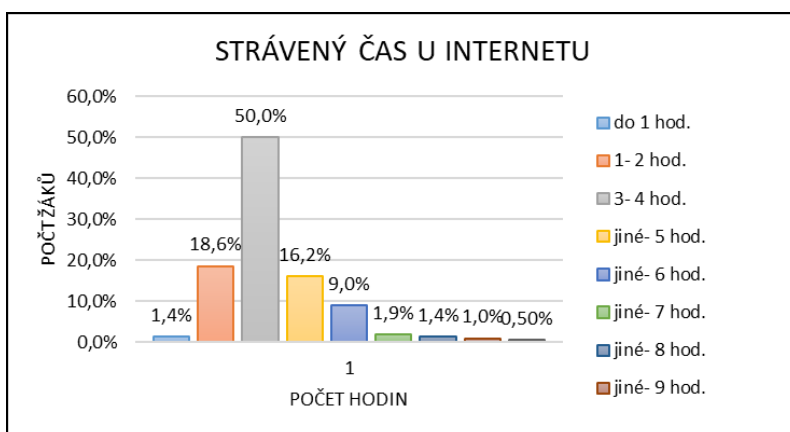
Graf č. 5 Graf ubytování na domově mládeže

Online prostředí se stalo nedílnou součástí našich životů. Mobilní telefony, volné wifi, ale i nabídka neomezených dat tomuto fenoménu dnešní doby velmi napomáhají. Přístup k internetu je možný prakticky odkudliv a kdykoliv, viz níže. Postačí signál a data. Předložené tvrzení dokazují i odpovědi respondentů, kdy necelá tři čtvrtina z nich (71,4 %) uvedla, že přístup k internetu mají vždy v případě potřeby možný. Občasný přístup, závislejší na objemu dat a možnosti připojení na wifi na síť uvedla 24,3 % dotázaných žáků. Jen pouhá 4,3 % uvedla, že přístup k internetu nemají.

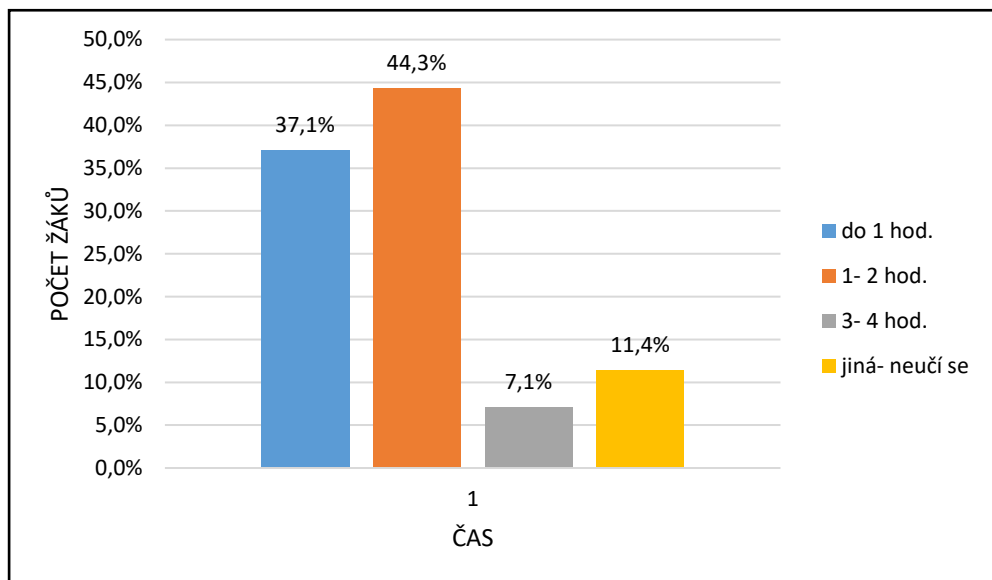
Graf č. 6 Graf možnosti přístupu k internetu

Způsob trávení volného času prošel za poslední desetiletí zásadní změnou, kdy přirozený pohyb a sport nahradilo vysedávání u počítače nebo televize, i když ta ustupuje do pozadí, protože většina se dá přehrávat na PC, tabletu, notebooku nebo chytrém telefonu, tzv. smartphonu. Kolářiková a Němec (2017, s. 14) uvádí, že více než dvě hodiny denně tráví u počítače nebo televize 60 % chlapců a 55 % dívek. U chlapců dominuje hraní PC her nebo na playstationu a doba věnovaná této činnosti se s věkem zvyšuje. Pro dívky je typičtější chatování, „brouzdání po internetu“ nebo e-mailování. Stejně jako u chlapců, i u děvčat se míra času tráveného u počítače s věkem zvyšuje. Kolik času tráví oslovení žáci středních odborných učilišť, znázorňuje graf č. 7. Polovina respondentů uvádí, že u počítače tráví mezi 3 až 4 hodinami denně. Následují časová rozmezí s nepatrným rozdílem, 1 až 2 hodiny (18,6 %) a časové rozmezí 5 hodin (16,2 %). Okolo šesti hodin u počítače tráví čas 9 procent respondentů. Mezi odpověďmi byly zaznamenány i varianty 10-12 hodin denně. V souvislosti s omezením COVID 19 se u několika respondentů objevila odpověď typu: „Když máme on-line hodiny, tak 8 hodin, plus úkoly, takže někdy i 10 hodin (prostě celý den).“ Nebo: „V době karantény to je celý den... bez ní asi 4-5h“. „Bez karantény 4 v karanténě i 10.“ Ale i odpověď: „Závisí na dni, když je škola a jsem na intru, tak třeba ani ne 1 hodinu, ale když jsem doma na víkend tak klidně 5-6 hodin.“ Ta informace, že na „intru“ stráví čas ne ani hodinu má souvislost s omezením potřebných dat. Oproti tomu čas uvedený do 1 hodiny denně uvedlo jen 1,4 % respondentů.

Graf č. 7 Čas strávený u PC

Vedle hodin strávených před monitorem v rámci volnočasových aktivit jsme se též zajímali, kolik času věnují žáci učení. Graf č. 8 nám znázorňuje, že necelá polovina 44,3 % respondentů uvedlo, že učení věnují 1 ž 2 hodiny svého času. Do jedné hodiny se učí 37,1 žáků výučních i maturitních oborů. Časovou dotaci učení v rozmezí 3 až 4 hodin denně tráví 7,2 % dotazovaných. I zde mohou být zkreslené informace, žáci mohli vycházet z údajů během distanční výuky. Na výběr byla i možnost jiné volby, kdy 11,4 % žáků uvedlo, že se neučí nebo, že se učí jen na testy, ale objevila se i odpověď 10 min, a to na přípravu tašky. Většina takových odpovědí byla od žáků odborných učilišť bez maturity.

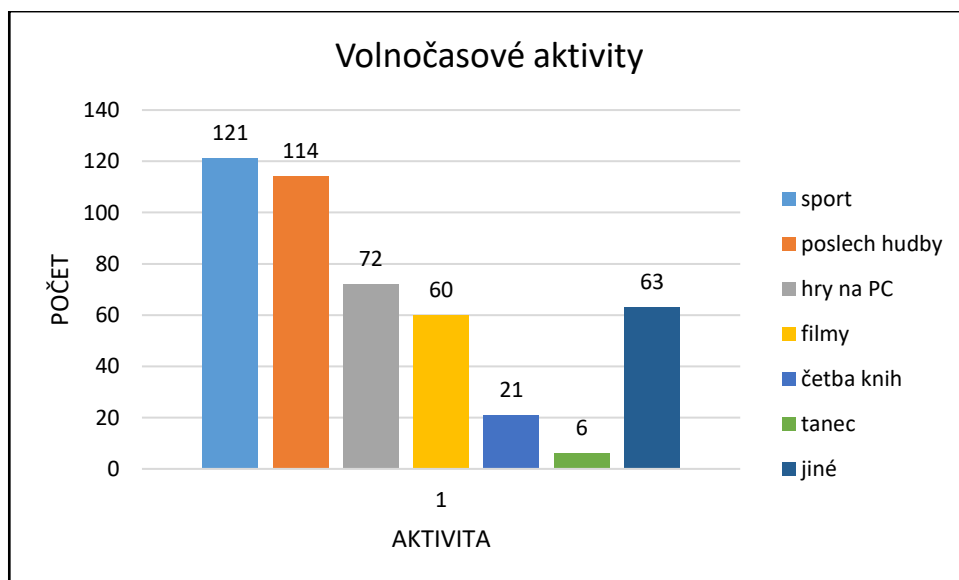

Graf č. 8 Trávení času učením

Přehled o zájmových aktivitách žáků ve volném čase, nám přináší graf č. 9. Přesto, že Ministerstvo zdravotnictví i řada lékařů poukazuje na zmenšující se zájem o sport u mládeže. Z dotazníku vyplývá, že dotazovaní žáci ve 121 případech uvedli sport jako jejich nejmilejší aktivitu. Necelých 30 % dotazovaných uvedlo položku jiné, kde se objevili turistika, focení, lepení modelů aut, filmy a knihy s historickou tematikou, např. 2. světová válka. Respondent z Kolína a učebního oboru vyplnil tuto položku: „*Já jich mám docela hodně..., řeknu 4 hlavní..., 1 - malování 2 - bylinkářství 3 - PC hry (survival, sandbox), 4 - bushcraft (výroba nožů).*“ Dokonce respondenti sledují historické, cestovatelské a vojenské dokumenty, uvedli i sledování seriálů jako

Romanovci Vikingové nebo Papírový dům. Jeden respondent uvedl i cvičení na workautovém hřišti. Tuto položku by bylo možno zařadit mezi sport. Bohužel, zde je příklad toho, proč je lepší být přítomen při vyplňování dotazníků, a zodpovědět respondentům na případné dotazy. Z praxe víme, že žáci učebních oborů u komisionální nebo závěrečné zkoušky mají dotazy i při vyplňování didaktických testů, kde je také přesně popsáno, jak kterou položku vyplnit. Dotazy, zda při zaškrtování položek použít kolečko nebo křížek jsou běžnou součástí, i proto je potřeba počítat s časem navíc před samotným spuštěním zkoušky. Zde ale hraje určitou roli i nervozita či stres. *„Za problémy s nervy stojí zásadně téma komunikace, přičemž při nervozitě sahá jen stěží méně hluboko do tělesné oblasti než při obtížích neurologických. Nervóznímu člověku chybí důvěra ve skutečnost, že svoje okolí dokáže přesvědčit o sobě a svojí hodnotě. Takový člověk působí znejistěle a stále potřebuje opakovat různá ujištění. Obzvláště patrný je popsáný stav před nervy drásající zkouškou, kdy se nervy napínají tak, že hrozí vypovědět službu ještě předtím, než vše vůbec začne“* (Dahlke, 2014, s. 109).

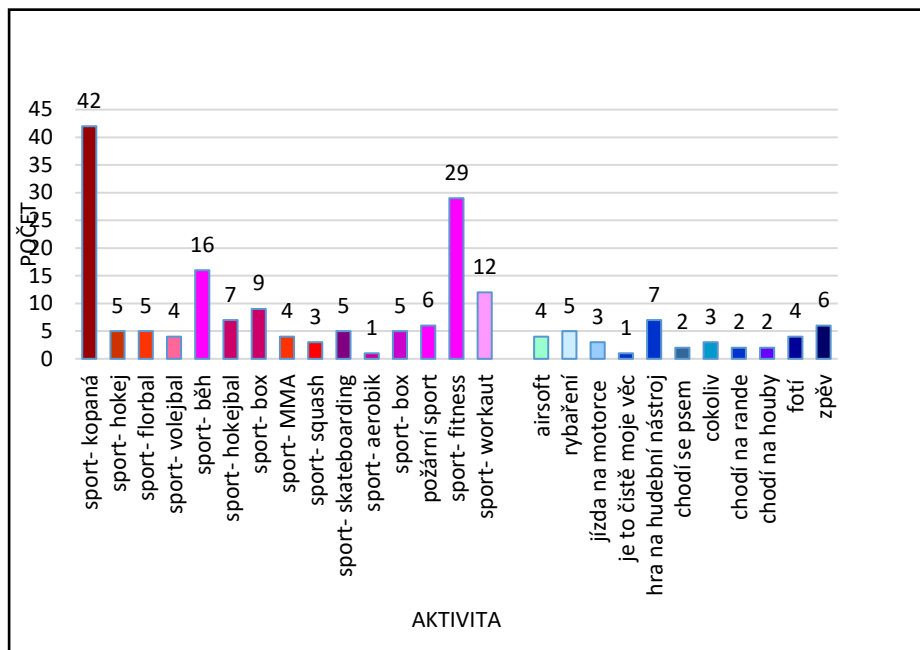

Graf č.9 Volnočasové aktivity žáků

V grafu č. 10 jsou přehledně znázorněny zájmové aktivity žáků ve volném čase. Přesto, že Ministerstvo zdravotnictví i řada lékařů poukazuje na zmenšující se zájem o sport u mládeže, tak dotazovaní žáci ve většině případech uvedli, že právě sport je jejich nejmilejší aktivitou. Přehled nejčastěji uváděných sportovních disciplín si představíme v doplňkovém grafu č. 10. Adolescenti dále projevují zájem o hudbu, kterou volilo 114 respondentů. Třetí nejčastější aktivitou je hraní her na počítači, tuto možnost zvolilo 72 žáků. Obdobně je na tom sledování filmů, které zvolilo 60 respondentů. Mezi zájmovými aktivitami se též objevila četba knih (21 respondentů) a tanec (6 respondentů). V možnosti jiné uváděli žáci hru na kytaru, závodní rybaření, hasičský sport, rekreační cyklistiku, procházky se psem a chození ven. Jeden z maturantů nám dokonce vypsál několik různorodých aktivit, protože nesnáší nudu. Mixuje prý hudbu na MIDI kontroleru, hraje beach volejbal, PC hry Microsoft flight simulator 2020, PC hru Payday, sleduje filmy na Netflixu, poslouchá hudbu na YouTube Chanel nebo Spinnin' records. Zde musíme jen souhlasit s tvrzením že: *„Volný čas ve svém rozsahu a obsahu je systémově provázán s daným typem společnosti, kterému odpovídají určité hodnoty, instituce, vzorce chování a sociální mechanismy spojené s naplňováním volného času. Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže, urychlí tím rozvoj obecných i specifických schopností mladé generace a potlačí rozvoj negativních sociálních rysů. Ve sféře volného času se jednak rozhoduje o rozvoji talentu mladého jedince a naplnění jeho potřeb a zájmů, a na druhé straně se tlumí tendence k negativnímu sociálnímu zrání“* (Sak, Saková, 2004, s. 59). Zde bych tato slova doplnil tím, že naplnění potřeb jedince je někdy nemožné, protože byly případy, kdy žák z domova mládeže neměl ani zaplacení jídla, na každý den měl jednu asijskou polévku. Po třech dnech nám zkolaboval při hodině odborného výcviku. Na jakékoliv jiné činnosti, natož volnočasové aktivity neměl ani pomyslení. Proto ve volném čase jen seděl před internátem a děla činnosti, kde nebylo potřeba financí. Tato činnost se sestávala z toho, že když dostal zdarma od spolužáků cigaretu, tak kouřil. Když nebyla jiná činnost, tak se jen tak lidově řečeno, flákal po Pardubicích. Tento žák rád cvičil v posilovně, tu možnost i na domově mládeže měl, ale zase bez jídla neměl sílu ani chuť. Zde je názorný příklad jak

Maslowovy pyramidy potřeb. Bez naplnění základních fyziologických potřeb nelze postupovat v pyramidě výše. Zde selhala společnost, škola a vlastně i jedinec. Hospodářka jídelny, která z výpisů plateb mohla poznat, že žák z domova mládeže nemá zapláceno celý týden jídlo. Selhání bylo i na straně vychovatele, který má suplovat rodiče. Až když žák zkolaboval a skončil v péči lékaře, tak se na tento smutný příběh přišlo. Nakonec se vše vysvětlilo. Maminka-samoživitelka žáka, dělala u firmy, kde jí tři měsíce nebyla vyplacena výplata. Do celé situace se nakonec vložil strýc, který o tom neměl tucha. Nejen, že pomohl financovat žákovi jídlo, ale začal finančně mládence podporovat. Z kluka se stal veselý, sportující mladík, který se změnil díky sportování v posilovně nejen po fyzické stránce, tak i psychické.

V následujícím grafu doplníme údaje k zájmovým aktivitám. Mezi sporty se největší popularitě mezi dotazovanými žáky těší kopaná, které se věnuje 42 respondentů. Zde stojí za povšimnutí, že kopaná vede, ale jako vzor si zvolilo fotbalistu jen 18 respondentů. Jednalo se o zahraniční hráče jako Cristiano Ronaldo, Messi, Iniesta, Xavi, Gary Anderson a už nehrající Ronaldinho. Ani v jednom případě se neobjevil český fotbalista, pokud nezapočítáme odpovědi typu: „Táta hrál, děda hrál, tak já také“. Jako vzor byl u tohoto respondenta uveden otec. Druhým nejoblíbenějším sportem je fitness-posilování. Tuto možnost zvolilo 29 dotázaných, přičemž se mezi odpověďmi objevilo i odůvodnění pro posilování: „*Abych byl sám se sebou šťastný a zabil volný čas*“. Dalšími oblíbenými aktivitami je běh (16 žáků) a workout (12 žáků), což bychom mohli zařadit také mezi posilování. Bojovým sportům propadlo celkem 18 žáků, z toho 14 se jich věnuje boxu a 4 žáci stylu MMA. Jeden z nich zmínil ještě takewondo.

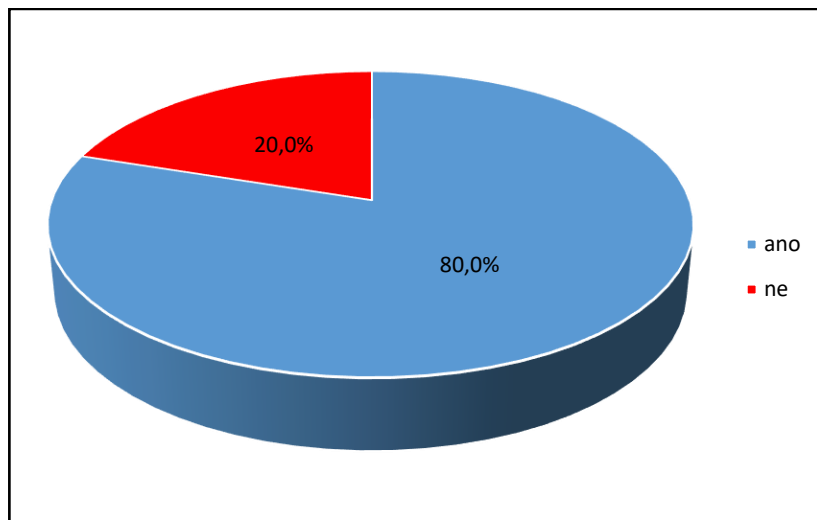

Graf č.10 Podrobnější rozdělení volnočasových aktivit

Vedle sportovních aktivit uváděli žáci i jiné záliby, kterým se věnují. Patří mezi ně hra na hudební nástroj (7 dotázaných) a zpěv (6 respondentů). Jeden z nich dokonce uvedl písně Andrea Bocelliho, a druhý „rap, ale ne moc prostý“. Dále 5 žáků uvedlo, že se věnuje rybaření, dva dokonce závodně. 4 žáci shodně uvedli focení a airsoft. Volnočasové aktivity chlapců na středním stupni vzdělávání tvoří i jízda na motorce, či cokoliv, co je prý baví. Tyto možnosti uvedli shodně 3 žáci. Ve výčtu zájmových aktivit nechybí ani chození se psem, na rande a na houby. K běhu respondenti uváděli plavání nebo turistiku. Za všechny, příklad jedné odpovědi: „*Ted' moc nesportuju, protože mě to po roce přestane bavit, ale jinak chodím procházky a běhám*“.

Potěšující výsledek přinesla otázka zjišťující oblíbenost sportu ve volném čase. Drtivá většina respondentů (80 %) viz graf č. 11, uvedla, že sport považuje za přirozenou a oblíbenou součást volnočasové aktivity. Zbývajících 20 % žáků zvolilo opačnou odpověď, tedy sport pro ně není oblíbenou činností ve volném čase. V tomto bodě můžeme být spokojeni, výsledné hodnoty jsme, i díky znalosti obou měst, předpokládali. V otázce sportu u dnešní mládeže jsem optimista, ale věřím, že co město, nebo škola, tak výsledky budou různorodé. Třeba námi zvolené město z východních Čech vytvořilo dětem a mladým lidem výborné podmínky pro sport. Jsou zde cyklostezky, parky, workoutové hřiště, skateparky, obrovská kluziště na bruslení nebo podmínky

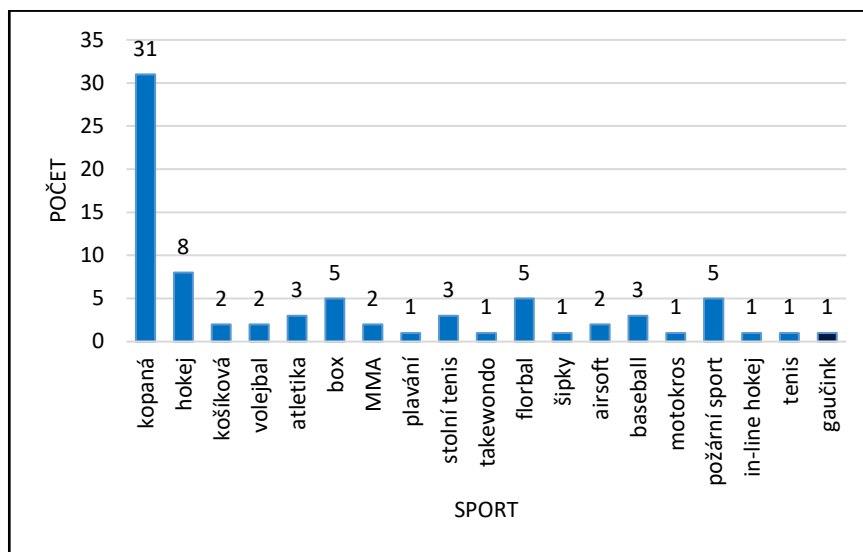
pro plavání. V zimě lze i lyžovat na běžkách na krásném oválu v areálu dostihového závodiště. I škola, ze které nám respondenti vyplňovali dotazník, disponuje saunou, dvěma posilovnami, třemi stoly na stolní tenis, tělocvičnou nebo dvěma tenisovými kurty. Tady by byla škoda tyto podmínky nevyužít. I z těchto důvodů máme důvod respondentům a jejich odpovědím věřit.

Graf č.11 Graf oblíbenosti sportu ve volném čase

Většina dotazovaných žáků středních odborných učilišť považuje sport za přirozenou součást volnočasové aktivity. V této oblasti hraje důležitou roli rodina, neboť má výrazný vliv na trávení volného času. Podle Pávkové (in Kolaříková, Němec, 2017, s. 12) bývají rodiče koordinátorem aktivit svých dětí. Vedle potřebné motivace či organizování volného času jsou také zdrojem financování sportovních aktivit. Z grafu č. 12 je zřejmé, že mezi žáky je nejvíce rozšířen fotbal, tomuto sportu se závodně věnuje 31 žáků, část z nich dokonce na úrovni ligové. Na soutěžní úrovni je druhým nejčastěji zmiňovaným sportem hokej, kde nám dotazník vyplňovali i, extraligový hráči nebo reprezentanti ČR v mládežnických kategoriích. Florbal, vyplňoval i superligový hráč Bohemians Praha, který několikrát do týdne jezdí z Pardubic do Prahy na tréninky nebo zápasy. Respondentů dojíždějících za sportem i za hranice okresu máme několik. Převládá zde hokej, ale to je dáno tím, že HC Dynamo Pardubice, ale i sousedící Hradec Králové jsou extraligová střediska mládeže. Kolín je spřátelený klub HC Mountfield Hradec Králové, tak i zde dochází k přesunům

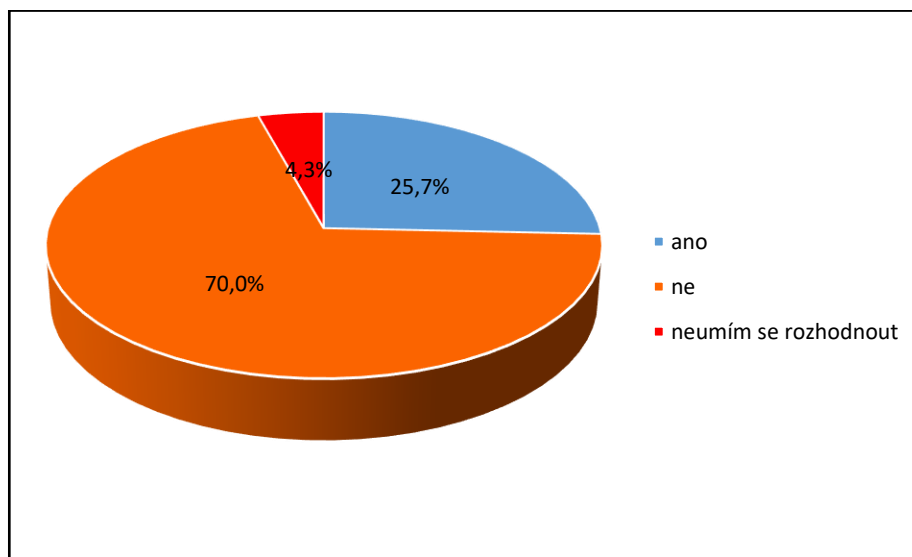
ne výpůjčkám hráčů. Box a požární sport uvedlo shodně vždy po 5 respondentech, někteří se dokonce v těchto disciplínách účastní soutěží i na celostátní nebo mezinárodní úrovni. Žáci dále, ale již jen v jednotkách uvedli, že se na závodní úrovni věnují košíkové, volejbalu, atletice, stolnímu tenisu, šipkám či motokrosu. Basketbal je další sport, kde kluby BC GEOSAN Kolín a BC JIP Pardubice mají zastoupení v Kooperativa Národní basketbalová lize. I z tohoto důvodu pro nás není překvapením, že i tyto sporty se v dotazníku objevily.

Graf č. 12 Sporty provozované respondenty (závodně)

Stojí rodiče, kamarádi nebo příbuzní za výběrem sportu? U dětí předškolního či mladšího věku zřejmě ano, adolescenti však tento názor nesdílí. V našem výzkumu potvrdilo celých 70 % dotazovaných, že za výběrem jejich sportovní aktivity nikdo nestojí. 25,7 % žáků potvrdilo, že při výběru sportu jim někdo pomáhal. Zbýlých 4,3 % respondentů se přiklonilo k možnosti, že neví, jak se rozhodnout. Ale většina dětí, žáků začala se svým sportem v raném dětství a už si pořádně nepamatují, kdo je ke sportu nebo zájmové aktivitě přivedl. Je to zřejmé z grafu č. 14, kde přes 30 % respondentů uvedlo, že byli ovlivněni rodinnými příslušníky. Dalších 14,7 % odpovědí se přiklonilo ke kamarádovi. Ale u otázky č. 13 si na tento fakt asi pozapomněli. Sak (2000) zmiňuje, že v době dospívání dochází k tzv. sociálnímu zranění. „Jedinec zraje prenatálně ke svému základnímu tvaru, vyvíjí se po stránce psychické a mentální, vše je provázáno sociálním vývojem. „*Tímto vývojem*

prochází jedinec od dětství, avšak v období mládí tento proces probíhá v rozdílných podmínkách.“ Biologický proces se blíží ukončení, mentální zralost postupně kulminuje a dochází i k sociálním změnám. Jedinec ve spoustě společenských rolích přestává být objektem společenské péče, ale stává se společenským subjektem. *„V procesu sociálního zrání jedinec individuálně, specificky svým způsobem vybírá ze svého sociálního pole – a zprostředkovaně tak ze společnosti – hodnoty, ideje, vzorce chování, sociální normy a sociální postoje, ze kterých tvořivě utváří systém platný pro své myšlení a chování. Souběžně si osvojuje znalosti a dovednosti potřebné v sociální interakci“* (Sak, 2000, s. 35). Formováním osobnosti, vymezení se ve společnosti, snahou zapadnout mezi vrstevníky, poté adolescenti na rodiče malinko zapomínají. Ustupují do pozadí a vrstevníci do popředí. Langmeier s Krejčířovou (2006) tento proces hledání identity popsali: *„nejde jen o sebepoznávání, ale i o aktivní sebeutváření – adolescent se usilovně snaží být sám sebou, blížit se svému ideálu a všechny své projevy zvoleným směrem formovat“* (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 162).

Graf č.13 Pomáhal někdo žákům s výběrem hlavního sportu?

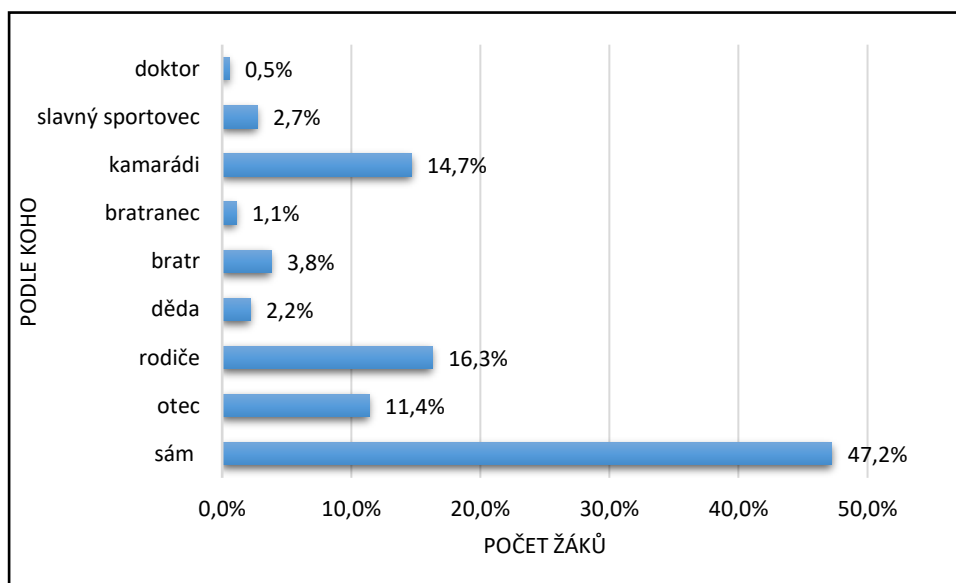
Ano, v předchozím textu jsme napsali, že žáci v předchozích odpovědích (70 %) uvedli, že je ke sportu nikdo nepřivedl, ale z grafu je zřejmé, že když se poté více zamysleli, vyšlo vyhodnocení této otázky s jinými

číslly. Nebrali bychom to jako chybu, ale přisuzujeme tento rozdíl vývojovému stádiu respondentů. Sak (2000) zmiňuje, že v době dospívání dochází k tzv. sociálnímu zrání. „Jedinec zraje prenatálně ke svému základnímu tvaru, vyvíjí se po stránce psychické a mentální, vše je provázáno sociálním vývojem. *„Tímto vývojem prochází jedinec od dětství, avšak v období mládí tento proces probíhá v rozdílných podmínkách.“* (Sak, 2000, s. 36). Biologický proces se blíží ukončení, mentální zralost postupně kulminuje a dochází i k sociálním změnám. Jedinec ve spoustě společenských rolích přestává být objektem společenské péče, ale stává se společenským subjektem. *„V procesu sociálního zrání jedinec individuálně, specificky svým způsobem vybírá ze svého sociálního pole - a zprostředkovaně tak ze společnosti – hodnoty, ideje, vzorce chování, sociální normy a sociální postoje, ze kterých tvořivě utváří systém platný pro své myšlení a chování. Souběžně si osvojuje znalosti a dovednosti potřebné v sociální interakci“* (Sak, 2000, s. 35). Formováním osobnosti, vymezení se ve společnosti, snahou zapadnout mezi vrstevníky, poté adolescenti na rodiče malinko zapomínají. Rodiče ustupují do pozadí a vrstevníci do popředí. Prostředí rodiny a později i vrstevnické party ovlivňují chování i názory jedince. *„Adolescenti se mnohem více vážou na kamarády a spolužáky, a snaží se tak o postupné odpoutání od rodiny“* (Vavrysová, 2018, s. 18).

Jestliže se zabýváme problematikou vzorů a idolů, pak je nutné zabývat se i otázkou, kdo ovlivnil žáky ve výběru volnočasových aktivit. Z výsledků uvedených v grafu č. 14 vyplývá, že 47,2 žáků se rozhodlo na základě vlastního rozhodnutí. Rodina a kamarádi jsou dalšími nejčastěji jmenovanými osobami, jež se podíleli na výběru. Rodiče uvedlo 16,3 % respondentů. Žáci pak ještě samostatně jmenovali otce 11,4 %, bratra 3,8 %, prarodiče (dědu) 2,2 % a bratrance 1,1 %. V dotazníku respondent dokonce napsal: *„Naše rodina je celá hokejová já děda táta strejda, takže to bylo jasné.“* Tento případ se stává poměrně často u hokejových a fotbalových rodin. Ani jeden respondent nejmenoval sestru nebo babičku. Kamarádi měli rozhodující vliv u 14,7 % dotázaných žáků. Ve výběru sportovní disciplíny mohou být i samotnou inspirací a vzory slavní sportovci. Tuto variantu zvolilo 2,7 % žáků,

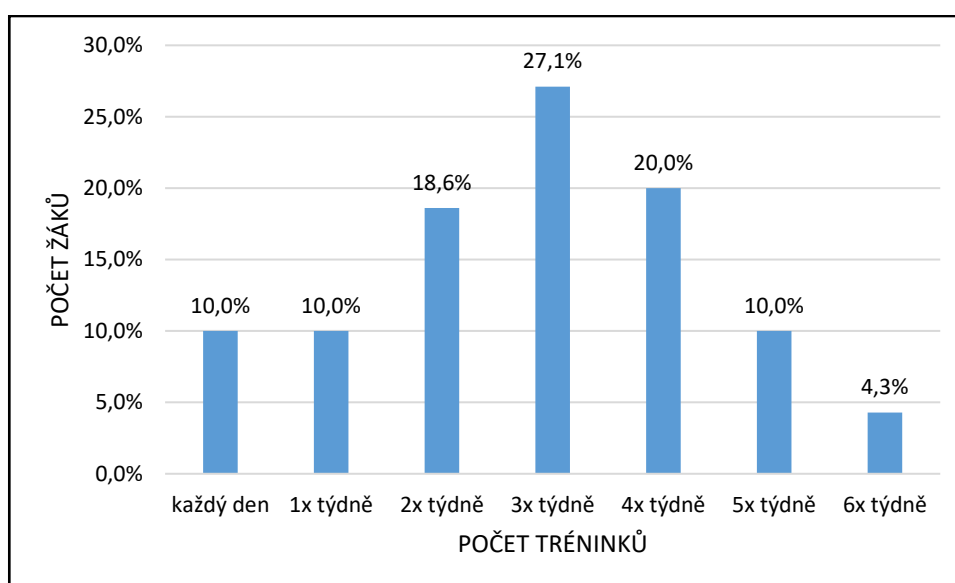

přičemž jmenovali například boxera Mike Tysona, herce a kulturistu Silvestra Staloneho (např. i jako Ramba, Rockyho nebo Slyho). Padlo i jméno parkouristy a youtubera Taryho Povoroznyka. Ve výčtu osob, které ovlivnili výběr volnočasové sportovní aktivity, byla též rada odborníka, ale i souseda, konkrétně lékaře. Jsou i tací, kterým pomohla k volnočasové aktivitě souhra náhod a nové setkání. *„Pamatuju si, že jsem jednou s rodinou byl ve Švédsku a tam táta chytal, tak mě to chytlo a začal jsem jezdit do kroužku. Tam jsem poznal vedoucího kroužku a začali jsme jezdit i mimo na ryby. Pak jsem objevil feeder prut a seděl jsem u rybníku, přišel tam známý od vidění a začal mi radit. Už v té době jezdil na závody a za pár let asi 5 jsme spolu v teamu a jezdíme na závody.“* Ti, které nikdo podle dotazníku neovlivnil, napsali někdy překvapivá nebo originální odůvodnění. Již zmiňovaný učeň z Kolína doplnil otevřenou otázku slovy: *„Sport se vztahuje na mé 2 koníčky bushcraft a bylinkářství...navzájem se to doplňuje s mojí představou jít do armády. Někdy nemám čas, protože chodím na brigádu. A ta brigáda je kvůli penězům na materiály.“* Jiný popsal, že svoboda je důležitá a není potřeba být někým ovlivněn. *„Vybral jsem si co jsem chtěl. Kvůli svobodě ve skateboardingu, každé má vlastní styl ježdění, každé jezdí podle sebe, dělá věci, který chce a hlavně není nijak daný, co na tom ten člověk může dělat. Tak proto sám.“*

Graf č.14 Kdo ovlivnil žáky ve výběru volnočasových aktivit

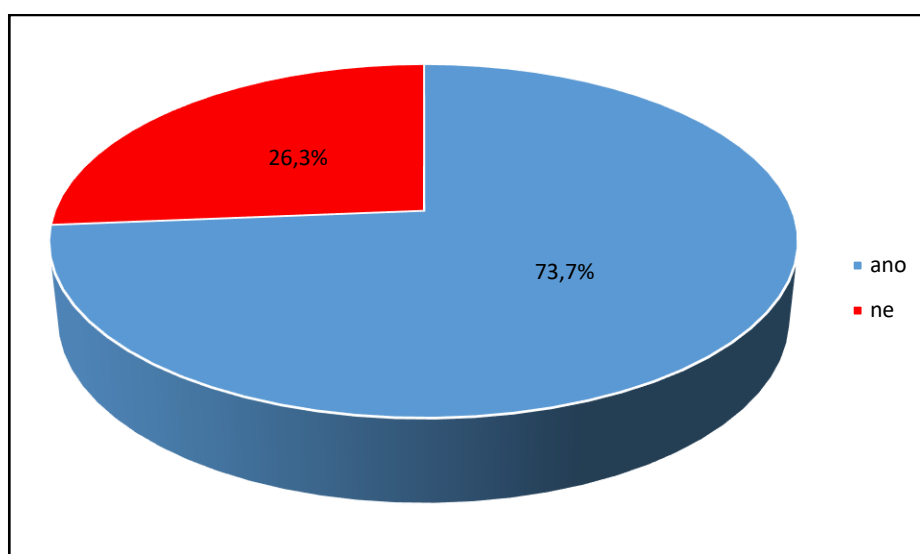
U otázky č. 15 respondenti též odpovídali na dotaz, jak často trénují. Nejčastější frekvencí tréninků je třikrát do týdne, tuto možnost zvolilo 27,1 % žáků. Tréninky čtyřikrát týdně potvrdilo 20 % žáků a dvakrát týdně se pravidelným tréninkům věnuje 18,6 % žáků. Každodenní cvičení a tréninky pětkrát nebo jednou týdně uvedlo vždy shodně 10 % respondentů. Šestkrát do týdne navštěvuje tréninky 4,3 % dotazovaných. Bohužel, ale i díky epidemiologickým opatřením nám uvedlo několik žáků odpovědi jako: „*Jak je ta Corona, tak vůbec. V tuhle dobu 0x. Jen když jdou kámoši, ale teď nejdou.*“ I zde budou hodnoty zkreslené Coronavirovou krizí. Z odpovědí, je zřejmé, že respondenti jsou zklamaní a sportovní nebo jiné aktivity jim chybí.

Graf č. 15 Počet setkání, tréninků v týdnu u respondentů

Sport je fenomén, který dokáže národy či jedince spojit nebo rozdělit. V každém sportovní odvětví nalezneme výrazné osoby, které se zapsaly do historie svými výkony, hrdinstvím nebo silným smyslem pro fair play. Není divu, že si děti, dospívající i dospělí vybírají své idoly či vzory právě v řadách sportovců. Idoly nalezneme i v kultuře, politice či vědě. Osoba, která je pro jiné inspirací je častým jevem, což ostatně potvrdili i respondenti. V 73,7 % žáci uvedli, že mají svůj vzor či idol, oproti tomu inspirativní osobu nemá 26,3 %.

Graf č. 16 nám znázorňuje podíl respondentů, kteří mají vzory. Pomocí hodnot z tohoto grafu a hodnot grafu č. 3 budeme moci ověřit H_1 . Hodnoty jsme převedly do tabulky č. 2, viz níže. Hypotézu budeme testovat pomocí testu dobré shody chí – kvadrátu, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí žáků v daných školách, a na daném oboru. Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. Pro tuto H_1 , byl zvolen stupeň volnosti 1, kde je kritická hodnota u hladinu významnosti zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$.

Graf č.16 Přítomnosti vzoru nebo idolu u žáků

Tab. č. 1 Porovnání žáků, kteří mají vzory

Celkový počet respondentů (210)	Učební obor (120 respondentů)	Maturitní obor (90 respondentů)
Vzory uvádí	69 žáků- (57, 50%)	81 žáků- (90%)
Vzory neuvádí	51 žáků- (42, 50%)	9 žáků- (10 %)

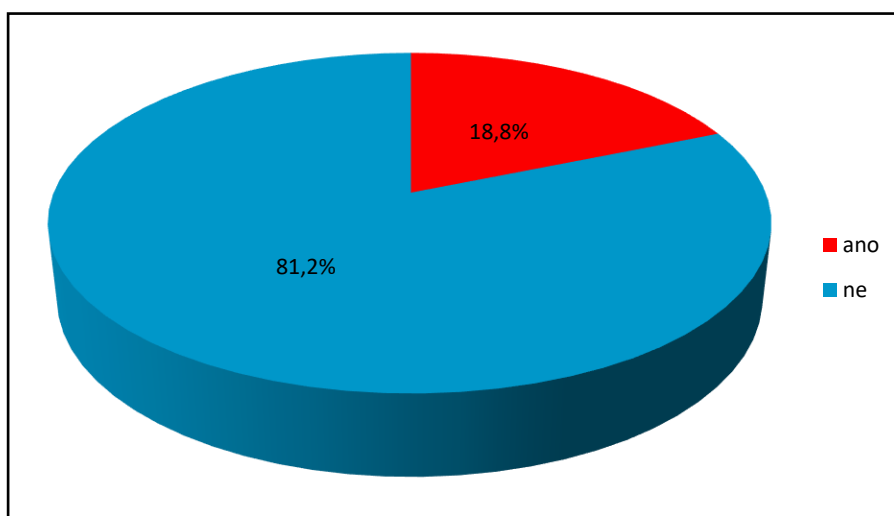
H1 – U žáků učebních oborů je větší podíl těch, kteří mají vzory, než u maturantů.

Podle zjištěných údajů jsme vypočítali hodnotu testového kritéria $\chi^2 = 26,6175$ a následně porovnali s kritickou hodnotou. Při porovnání vypočítané hodnoty s příslušnou kritickou hodnotou zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}$

(1) = 3,841 jsme dospěli k závěru, že vypočítaná hodnota χ^2 (26,6175) je vyšší než kritická (3,841), a proto zamítáme H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A na hladině významnosti 0,05.

Závěr – rozhodnutí: Přijímáme H_A „Mezi typem studia a sledováním vzorů je statisticky významná závislost. **„Mít vzor má přímou souvislost s typem daného oboru studia. Je zde významná souvislost“.**

Jsou inspirací pro adolescenty členové rodiny? Vliv rodiny a výsostné postavení rodičů u mladších dětí s přibývajícím věkem slábne. Není divu, že rodinné vzory nejsou příliš častou volbou žáků středních odborných škol a učilišť. Většina respondentů 81,2 % uvedla, že své vzory mají mimo okruh svých nejbližších. Naproti tomu vzory z rodiny potvrdilo 18,8 % dotazovaných. Jak již bylo zmíněno, někde vzory přecházejí v rodině z generace na generaci, jindy jde o souhru náhod a jsou i takové „osobnosti“, které se nechtějí podřídit konformitě společnosti, nechtějí vzory, chtějí být sami sebou, to je jejich momentální rozhodnutí. Všechny tyto reakce a názory jsou adolescentů běžné. *„Adolescent hledá oporu jinde než v rodině a nachází ji převážně mezi svými vrstevníky a kamarády, osamělost je v tomto období nepřijatelná a riziková pro jeho vývoj. Adolescenti vyhledávají jedince s podobným názorovým a socioekonomickým statusem, jelikož se zde jedná o podporu jistoty na základě vzájemného ztotožnění se“* (Vavrysová2018, s. 16).

Graf č.17 Zda jsou vzory žáků z rodiny

Tab. č. 2 Porovnání žáků majících vzory v rodinách

Celkový počet respondentů (210)	Učební obor (120 respondentů)	Maturitní obor (90 respondentů)
Uvádí vzor z rodiny	21 žáků- (17, 50%)	18 žáků- (20%)
Neuvádí vzor z rodiny	99 žáků- (82,50%)	72 žáků- (80%)

Díky informacím z dotazníku, které jsme zaznamenali v tabulce 3, jsme mohli ověřit H3.

H3 – Žáci učebních oborů se vyjadřují, že mají více vzorů z řad rodinných příslušníků než maturanti.

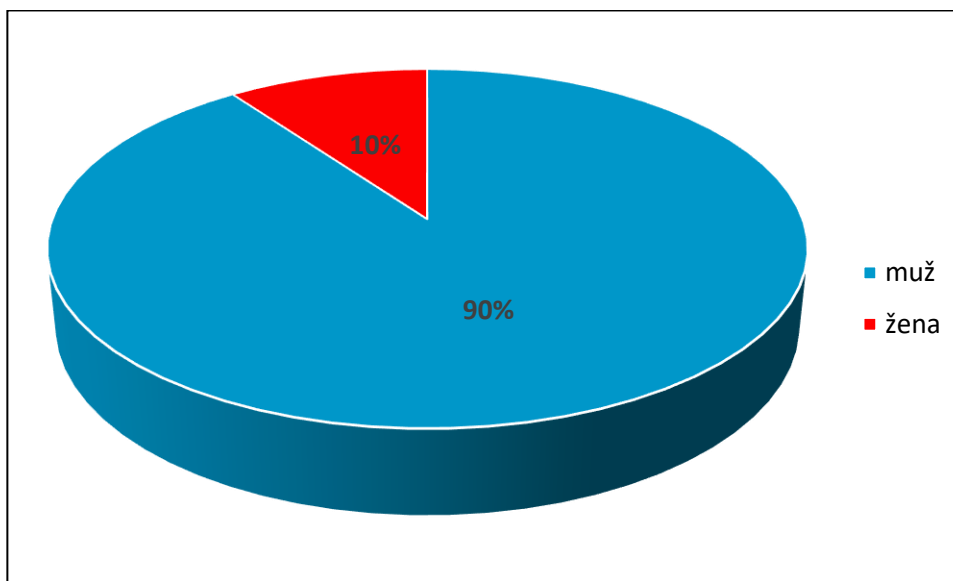
Podle zjištěných údajů jsme vypočítali hodnotu testového kritéria $\chi^2 = 0,214$ a následně porovnali s kritickou hodnotou. Při porovnání vypočítané hodnoty s příslušnou kritickou hodnotou zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$ jsme dospěli k závěru, že vypočítaná hodnota $\chi^2(0,214)$ je nižší než kritická (3,841), a proto přijímáme H_0 .

Závěr – rozhodnutí: Zde se přikláníme k tzv. nulové hypotéze H_0 : Mezi ovlivněním vzory a formou studia neexistuje závislost mezi zvolením vzorů z rodiny a formou studia.

„Žáci učebních oborů nemají více vzorů z řad rodinných příslušníků.“

Mohou mít chlapci jako vzor ženy? Ano, 10 % respondentů uvedlo, že jako vzor může být i žena. Z rodinných příslušníků to byla vždy matka. U nerodinných příslušníků se jednalo jen o dvě osoby reálné, zpěvačku Billie Eilish a „jednu holku“. Další dvě byly seriálové postavy, bojovnice Xena a Wonder Women. Zde se můžeme domnívat, že respondenti nevěděli

občanská jména dotyčných hereček, a tak zvolili jména filmová. Zde jde čistě jen o náš odhad.

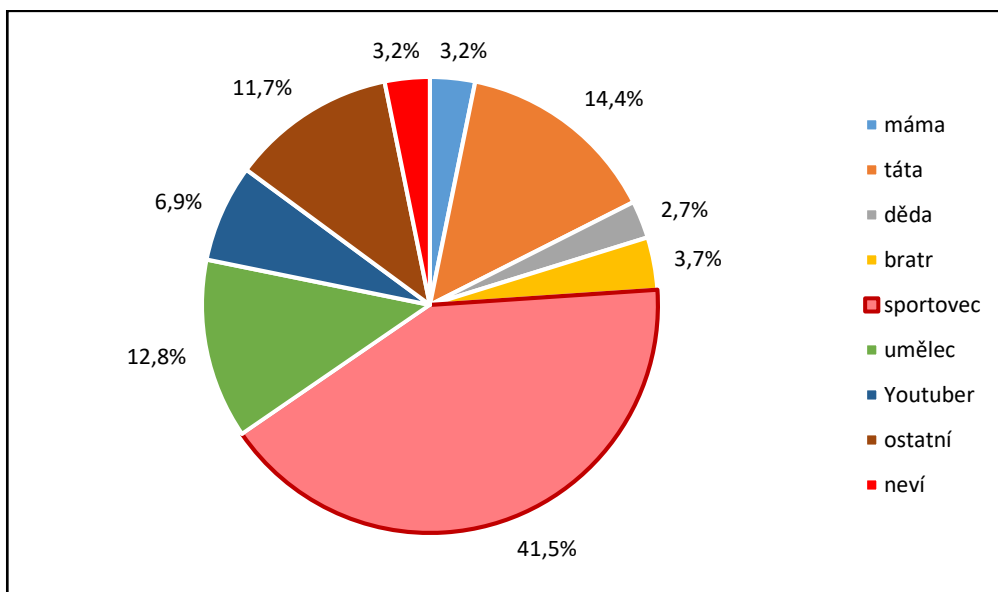

Graf č. 18 Vzory u žáků dle pohlaví

Zato sportovci naše respondenty zaujali ve velké míře. Z grafu č. 17 je to zřejmé. Za nimi je otec, tatík, nebo táta, jak byl v dotazníku tento rodič nazýván. Je zastoupen ve větší míře než matka. Toto může být způsobeno tím, že v tomto vývojovém období naši adolescenti hledají vlastní identitu, získávají nové role, a připravují se na povolání. Stašová (2015) tento jev popisuje u věkové skupiny 15–17 let obdobně. Popisuje, že toto můžeme přisuzovat nástupu puberty, potřebě získat vlastní autonomii více než dosud. Dále zmiňuje, že jedinci podstatně častěji volí jako vzor osobu stejného pohlaví. Tím, že u nás respondenti byli jen chlapci, tak s minimálním rozdílem je za matkou jako vzor děda. Babička v našem dotazníku nebyla zastoupena ani jednou. Překvapující bylo, že jako vzor se v dotazníku objevili i takové osobnosti, jako již zmíněná devatenáctiletá americká zpěvačka a skladatelka Billie Eilish, americký podnikatel, filantrop a spoluzakladatel společnosti Microsoft, Bill Gates. Objevila se jména ze seriálů, jako bojovnice Xena nebo agent Booth ze Sběratelů kostí. Velice zajímavé byly odpovědi: „jedna dívka, novinář a cestovatel Dan Přibáň, milionář a elektronický sportovec David frozen Čerňanský“. Protože velká část našich respondentů

touží po službě v armádě nebo u policie, tak většina jmen sportovců byli boxeři, kulturisti a MMA zápasníci. Jednalo se o boxery Anthony Joshua, Tyson, Fury, bratry Kličkovy, ale i filmového boxera Rocky. Zápasníky zastupovali Karlos Vemola, Conor McGregor a wrestleři John Cena, a The Rock, který se v dotazníku objevoval i pod vlastním jménem Dwayne Johnson. Za kulturisty byli zmíněni Ronnie Coleman, opět John Cena a Arnold Schwarzeneger. Opět se objevilo i jméno Sylvester Stallone, který byl respondenty zmiňován i pod přezdívkou, nebo jmény svých filmových rolí. Osobností ze světa sportu, které ale dnes pracují ve filmovém průmyslu, bylo více. Respondenti tyto osoby uváděli jak pod občanskými jmény, tak jmény filmových rolí nebo např. přezdívek z Wrestling show. Objevila se i jména jako Chris Joslin, Vinnie Banh, oba skateboardisti, nebo počítačovní sportovci a hráči na herních konzolích S1mple, Kennys, stewie2k, David Čerňanský, GuardiaN aj. Zde se musím přiznat, že jsem z generace „X“ a o některých těchto jménech jsem nikdy neslyšel, nevěděl jsem, o koho se vlastně jedná. Znepokojující je, kolik smyšlených osob z virtuálního světa bylo vlastně i plnoletými dospělými muži zmíněno. Že u spousty respondentů se propojil běžný život s filmovým prostředím nebo virtuálním světem her, kde většina těchto herců a sportovců vystupuje.

Další skupinu tvořili Ti, kteří vzory nemají, ale dva respondenti to popsali zajímavě: *„Nemám žádný vzor, rozhoduji se podle situace, podle sebe a podle toho, co se stane, a když se tak rozhodnu, tak se rozhodnu. Nepotkal jsem ještě nikoho, kdo by na mě zapůsobil nějakým způsobem, abych chtěl být jako on, nebo abych k němu vzhlížel.“* Druhý respondent mne zaujal názorem: *„Každý člověk se narodí jiný, ale hodně jich je stejných, tak proč nebýt originální a nedělat věci podle sebe a zaměřit se sám na sebe. Rozhodovat se podle toho, co by udělal někdo jiný, mi přijde nedospělé, když se to vezme z tohoto hlediska. (Můj názor).“*

Graf č. 19 Kdo je vzorem žáků

Pokud máme vzory, tak se od nich snažíme něco přiučit nebo naučit. Naši respondenti to mají nastavené obdobně a 65,8 % (viz graf č. 20) jich uvedlo, že svůj vzor nebo idol sledují. Sportující žáci většinou sledují vzory ze sportovního prostředí. Odpověď žáka z učebního oboru typu „*Mě to prostě hodně motivuje, když vidím jejich trénink a ty svaly*“, vyjadřuje vše. Nejde ale o pravidlo. Údaje z tohoto grafu využijeme při ověření hypotézy č. 4.

Tab. č. 3 Sledovanost vzorů u sportujících respondentů

Celkový počet respondentů (210)	Sportující žáci	Nesportující žáci
Počet	121 žáků	89 žáků
Uvádí tyto vzory	65 žáků- (53, 70%)	13 žáků- (10, 70%)
Vzory neuvádí	56 žáků- (46, 30%)	76 žáků- (89, 30%)

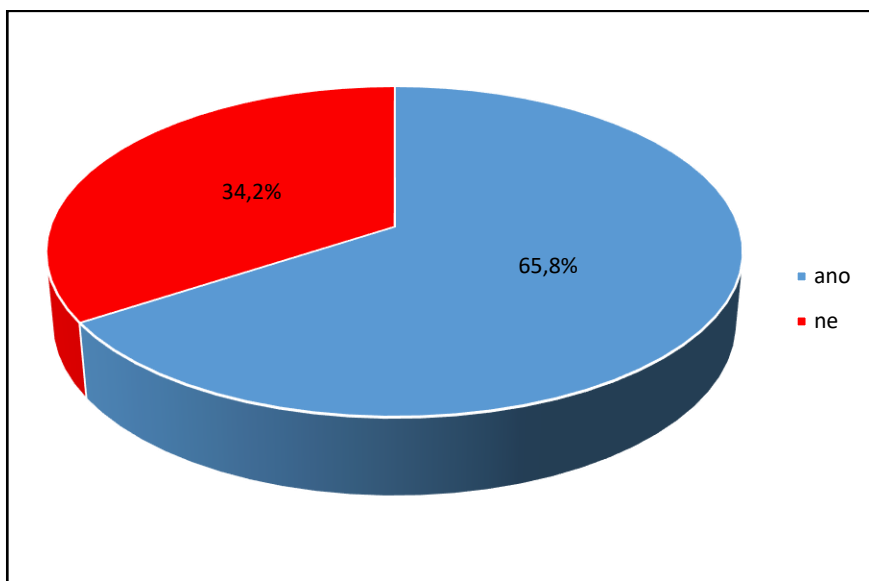
H4: Sportující žáci mají více vzorů ze sportovního prostředí oproti nesportujícím.

H4 opět budeme testovat pomocí testu dobré shody χ^2 – kvadrátu, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí respondentů. Zde nebudeme řešit, z jakého oboru tito žáci jsou, jestli se jedná o maturanty nebo žáky učebního oboru. Budou nás zajímat jen vzory těchto žáků, z jakého prostředí jsou a volnočasové aktivity našich respondentů, kde významnou roli sehraje sportovní aktivita. Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. Pro tuto H4, byl zvolen stupeň volnosti 1, kde kritická hodnota a hladina významnosti $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$.

Podle zjištěných údajů jsme vypočítali hodnotu testového kritéria $\chi^2 = 17,658$ a následně porovnali s kritickou hodnotou. Při porovnání vypočítané hodnoty s příslušnou kritickou hodnotou zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$ jsme dospěli k závěru, že vypočítaná hodnota $\chi^2(17,658)$ je vyšší než kritická (3,841), a proto přijímáme H_A a H_0 zamítáme.

Závěr – rozhodnutí: Na hladině významnosti 0,05 nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme alternativní hypotézu H_A , která nám říká, že zde určitá souvislost existuje. „**Sportující žáci mají více vzorů ze sportovního prostředí. Je zde přímá souvislost.**“

I ostatní respondenty, nesportující, zde nebudeme hodnotit nebo porovnávat, zda se jedná o maturanty nebo ne. Jedná se o 65,8 % respondentů. K dalšímu porovnání jsme se odhodlali ohledně hypotézy H2 dují své vzory, kde přiřadíme i zjištění, jaký obor žáci navštěvují. Zda se jedná o maturitní, či učební.

Graf č. 20 Sledovanost vzorů u žáků

Tab. č. 4 Sledovanost vzorů u respondentů

Celkový počet žáků (210 respondentů)	Učební obor (120 žáků)	Maturitní obor (90 žáků)
Počet sledujících ž.	66 žáků - (55 %)	69 žáků - (76,60 %)
Nesledují vzory	54 žáků - (45 %)	21 žáků - (23,4 %)

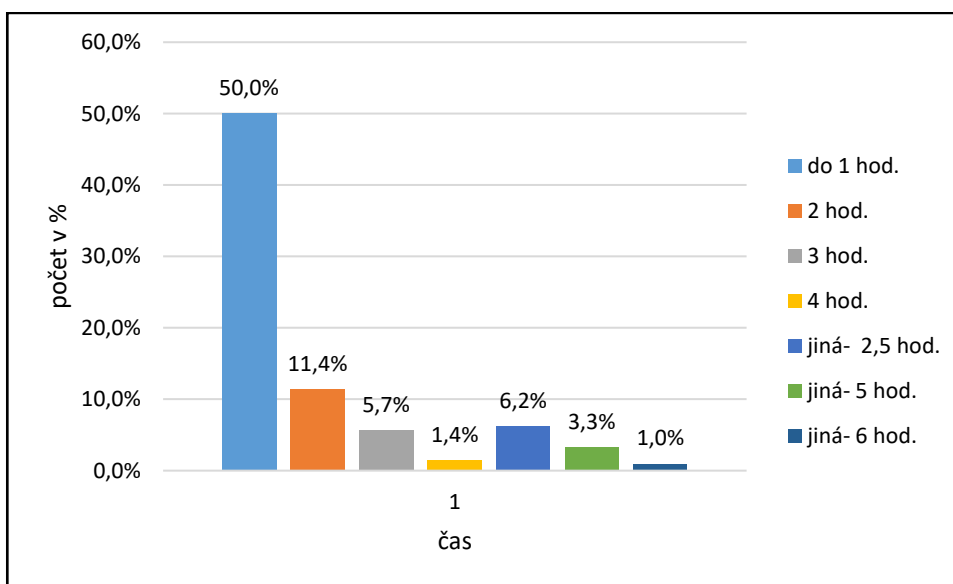
H2: Žáci učebních oborů sledují více vzory než maturanti.

I zde jsme si pomohli pomocí testu dobré shody chí – kvadrátu statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí žáků v daných školách, a na daném oboru. Hladinu významnosti jsme zvolili 0,05. I pro tuto H2, byl zvolen stupeň volnosti 1. Při porovnání výsledků vypočítané hodnoty s příslušnou kritickou hodnotou zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$. Při porovnání vypočítané hodnoty s příslušnou kritickou hodnotou zvoleného testového kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$ jsme dospěli k závěru, že vypočítaná hodnota $\chi^2(10, 51)$ je vyšší než kritická (3,841) a proto přijímáme H_A a H_0 zamítáme.

Závěr – rozhodnutí: Na hladině významnosti 0,05 nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme alternativní hypotézu H_A . Podle zjištěných údajů přijímáme H2 jako platnou, výsledek

výzkumu je statisticky významný. „**Žáci učebních oborů sledují více vzory než maturanti.**“

To, jakým způsobem a jak dlouhou dobu naši respondenti vzory nebo idoly sledují, nám popisuje graf 21. Z položek v kolonce „jiné“ jsme se dozvěděli, že někteří dokáží své vzory sledovat i přes 7 hodin. Musíme zde rozlišit čas trávený u PC a sledování vzorů. Zde byl respondenty udáván čas nižší, protože odpovídali na přímou otázku, kde měli odpovědět na sledování jen toho vzoru. I z tohoto důvodu se většina oslovených vyjádřila, že se vejdou do 1 hodiny a někteří i přímo zmínili, že to nebylo na počítači, ale doma. I zde byly originální odpovědi typu: „*Každý den, když mám volný čas, pořád se snažím zlepšovat.*“ O sportovci Kličkovi žák napsal: „*Jen když má vlastně mě zápas.*“ V dotazníku, kde byl označen za vzor otec, bylo napsáno: „*Když mě vyžene, tak jdeme dělat a pak ho i sleduju.*“ A v dotazníku, kde byl napsán jako vzor táta, byl text: „*To je neurčité, pokaždé, když něco děláme.*“

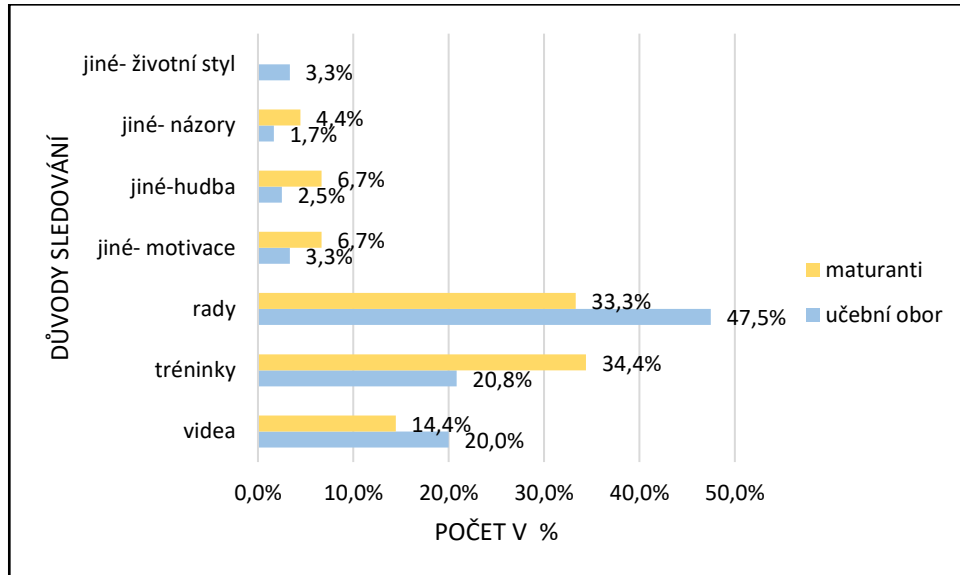

Graf č. 21 Čas sledování vzorů respondenty

Vždy musíte něčím zaujmout, nebo být něčím výjimeční, aby o vás byl zájem a někdo vás sledoval. Pokud jste např. muzikant, herec nebo politik a máte svým vystoupením co říci ostatním, co předvést nebo sdělit, pak vaše sledovanost poroste. Ale jsou i tací, kteří neporadí, možná ani nic neumí, ale

točí např. videa, jak si koupil auto. To nepíše náhodou, ale když jsem hledal, kdo je Tary, tak jsem narazil na video, kde světu představuje svůj luxusní vůz se čtyřmi kruhy. Sledovanost tohoto videa byla k dnešnímu dni (3. dubna 2021) 2 075 354 zhlédnutí. Světové celebrity mají takový počet zhlédnutí i za jediný den, a to ukazují třeba jen nové boty. Pak jsou extrémně přihlouplá videa, kde se sledovanost získává, pro běžného konzumenta doby, hloupostí. Youtuber například šnupe chili papričky nebo pepř, mluví extrémně sprostě při nějaké hře, nebo si u rozhovoru na kameru uleví. Sledovanost, kde Tary ze sebe dělá šaška, byla vysoká. Video mělo 1 623 199 zhlédnutí.

U našich respondentů rady a tréninky převažují. I zde se ale mohla projevit distanční výuka. Žákům z pardubické školy, obzvláště těm z učebního oboru, jsme v rámci výuky pouštěli zajímavá videa z jejich oboru. Jednalo se o rady odborníků z oboru (např. ukázky výbuchu plynu atd). Ze zmíněného grafu je to zřejmé, jen musíme doplnit, že z těch 47,5 % bylo necelých 32 % z Pardubic.

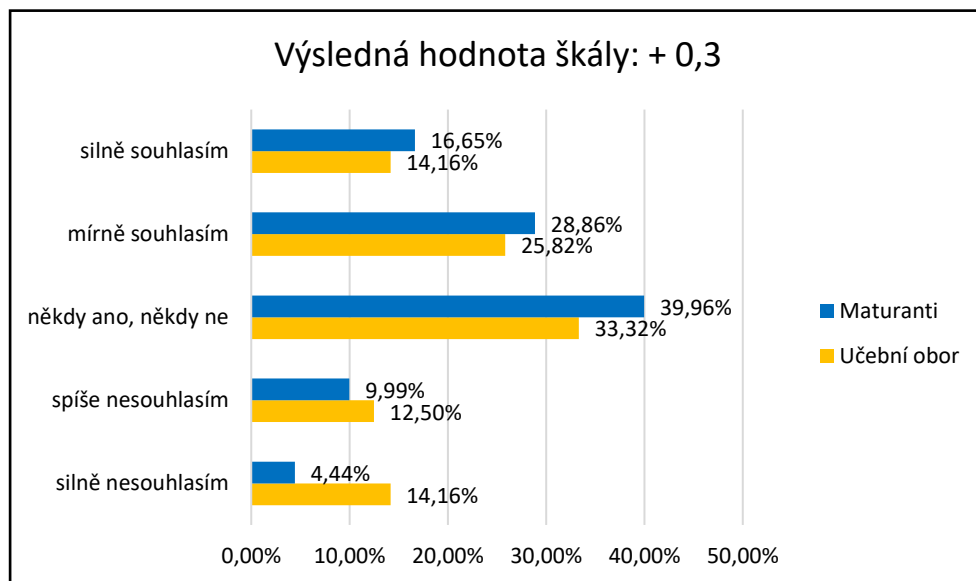

Graf č. 22 Důvody sledování vzorů a idolů respondenty

Pro otázky 23 – 27 bylo použito posuzovací škálování. Byl použit lichý počet pěti stupňů. Pro cíl našeho posuzování je to dostatečný počet stupňů. Pro měření postojů a názorů respondentů bylo použito Likertovy škály. V průměru jsme se nedostali ani v jedné z posuzovacích škál do záporné

položky. „Posuzovací škála je nástroj, který umožňuje zjišťovat míru vlastnosti jevu nebo jeho intenzitu. Posuzovat můžeme jiné lidi nebo jevy. V tomto případě hovoříme o používání škál při pozorování. Posuzovatel však může posuzovat i sebe. Obvykle se to děje formou dotazníku. Položky dotazníku mívají velmi často podobnou škálu“ (Gavora, 2000, s. 88)

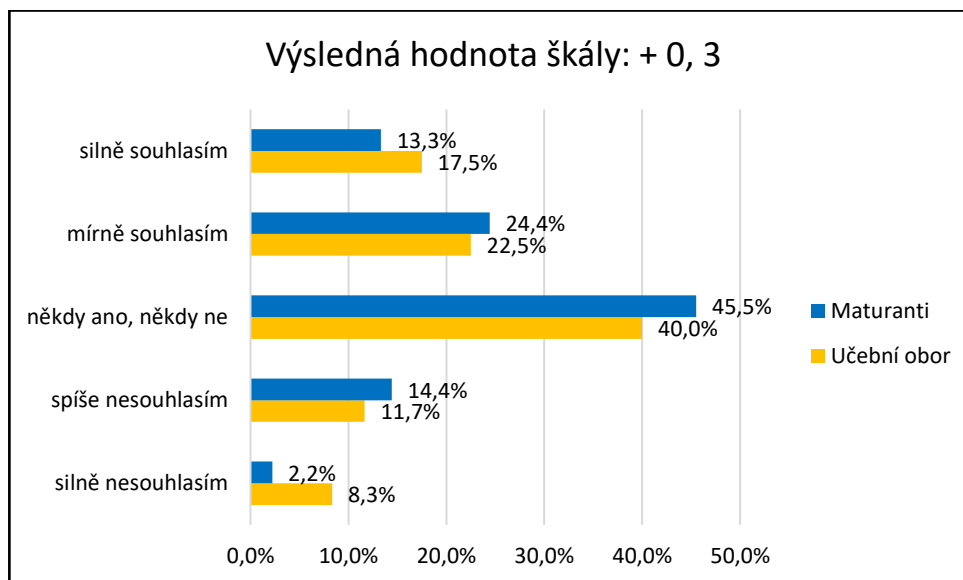
Respondenti uvedli, že vzory jim pomáhají v porozumění života. Z dotazníku vyplynulo, že jsme se ve skupině, která se zúčastnila našeho šetření, dostali mezi položky „**škály někdy ano, někdy ne-mírně souhlasím**“ na hodnotu (+0, 3). V období zrání a vývoje těchto jedinců je dané zjištění pro nás pozitivní, protože dospívající člověk hledá sám sebe a často mění názory. „Dospívající je silně zaujatý sebepoznáváním. Adolescent hledá svou identitu experimentováním, jako by metodou pokusu a omylu nalézal svou cestu. Střídá zájmy, mění názory, vyhledává nové zážitky“ (Skorunková, 2008, s. 53). Proto je zjištění, že nejsme na negativních číslech, přínosné.

Graf č. 23 Zda pomáhá žákům jejich idol v porozumění stanovisek běžného života

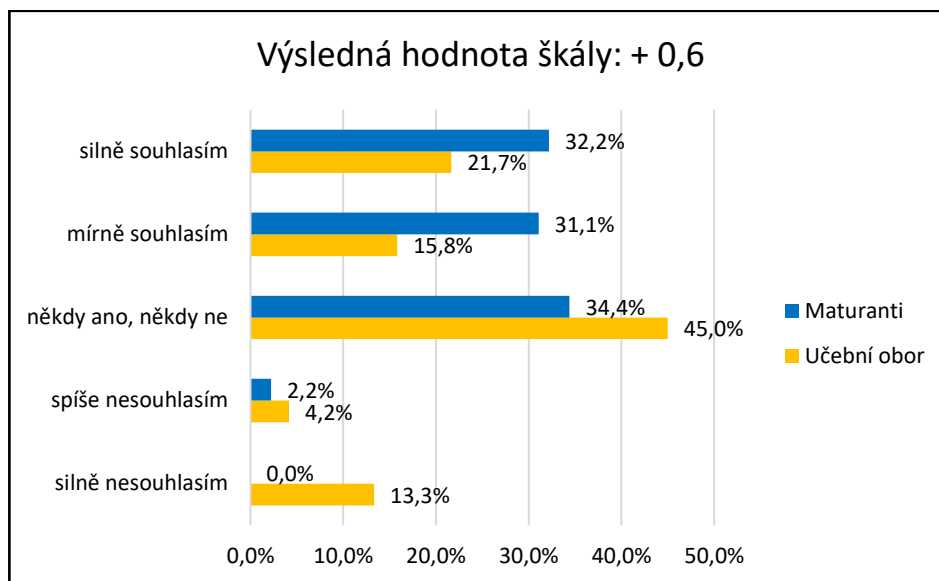
Zjištění z otázky č. 24 má pro nás také kladný význam. Podle odpovědí respondentů jsme se při vyhodnocení dostali na stupnici škály mezi pozitivní čísla (+ 0,3). Z předchozích odpovědí nám zde vychází, že se hlavně jednalo

o rodinné příslušníky. Zmiňováni byli otcové, maminky, dědové, bratři, ale i bratřenci. Pokud dobře funguje komunikace v rodině, navzájem si rozumějí, je vše v pořádku.

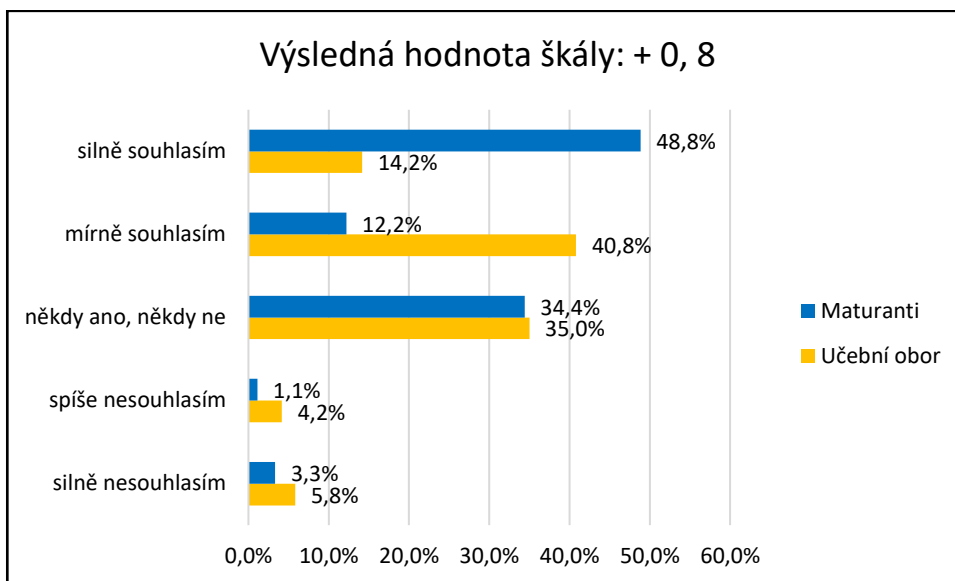
Graf č. 24 Tato osoba mi dává pocit, že mi rozumí

U položky *Tato osoba se mi líbí*, viz graf níže, se jednalo o odpovědi týkající se oblíbenosti vzoru. I zde jsme na stupnici škály na pozitivních číslech (+ 0, 6). Maturanti jsou zde více aktivní, a kdyby se test týkal jen této skupiny, dostali bychom se mezi hodnoty škály „**mírně souhlasím, silně souhlasím**.“ Z dotazníku vyplynulo, že se zde jednalo i o ženy, tak kladné hodnoty se daly předpokládat. Maturanti měli matku jako vzor ve větším zastoupení, ale sledování žen jako takových zase více zmiňovali žáci učebních oborů. Sledování sportovců, např. kulturistů, sledování jejich tréninků a soutěží mělo veliký vliv na hodnocení této otázky.

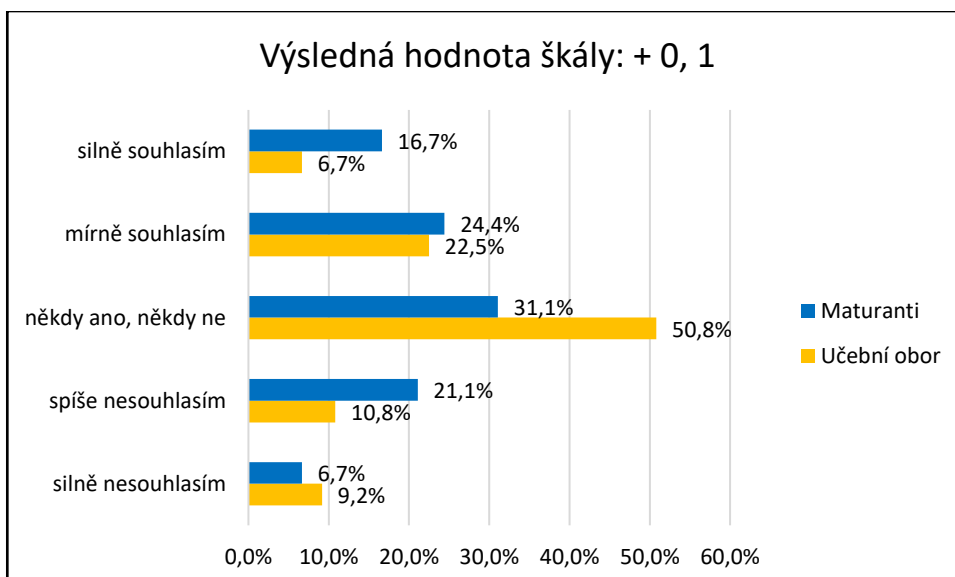
Graf č.25 Tato osoba se mi líbí

Může dospívající člověk říci, že se mu někdo zdá jistý v názorech? Ano, i to se stalo. Je to překvapivé, ale kladné zjištění. Průměr hodnotící škály všech respondentů se zde dostal na nejvyšší číslo (+0, 8). Překvapivé je to i z pohledu otce nebo pedagoga, protože tato generace působí dojmem, i se tak prezentuje, že nikoho nepotřebují, všechno vědí. Neradi přiznávají pravdu u druhých, myslí si, že jen oni ji mají. Rady a informace od nás často ignorují. I proto je přínosné vědět, že je to jen určitá póza, běžná součást vývoje dospívajícího, nebo už dospělého jedince. Ale uvnitř se jim názory vzorů, i rodičů, zdají sebejisté. Tohoto zjištění lze využít v celé edukační činnosti.

Graf č. 26 Tato osoba se mi zdá velmi jistá v názorech

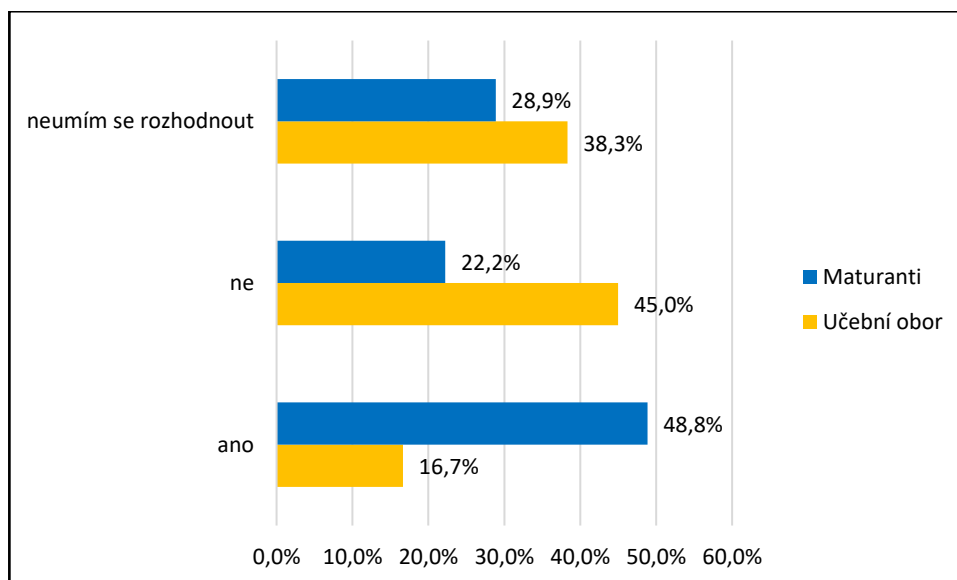
Otázka č. 27 se ve větší míře týkala odpovědí u vzorů z prostředí YouTube, nebo sportovců. Podle našeho zjištění, při vyhledávání informací o určitých vzorech a idolech, se jedná o vrstevníky respondentů. Ale i v dotazníku, kde byl vzor děda, bývalý reprezentant v hokeji, se objevilo hodnocení „**mírně souhlasím**“. Tady by seděl popis: „že věk je jenom číslo“.

Graf č. 27 Tato osoba se dívá na naše problémy našima očima

Poslední graf znázorňuje, zda respondenti berou jako přínosné sledovat někoho z okolí, nebo z televize či z počítače. Zde skoro z poloviny maturanti odpověděli, že ano. Z předchozích odpovědí víme, že sledovali většinou „jim prospěšné“ osoby. Během doby vyhodnocování dotazníků jsem se nasetkal se závadnou nebo vulgární osobou. Čekal jsem, že se objeví někdo z erotického nebo porno průmyslu, ale nestalo se tak. I to mě utvrzuje v dojmu, že většina (N=209) respondentů přistoupila k vyplnění zodpovědně. Objevil se jeden vyčnívající respondent, žák učebního oboru z Kolína, který napsal jako aktivitu „gaučink“ a „co je komu do toho“. Všechny odpovědi u otázek 23–27 ohodnotil škálou (-2) silně nesouhlasím.

Graf č. 28 Pomáhají mi rady této osoby v běžném životě

Závěr

Bez internetu by málokterý z nás dnes dokázal žít. Nepoužíváme ho jen pro zábavu, nebo v práci. Je to běžná součást našeho života. Přes internet provádíme platby, nakupujeme, objednávat se k lékaři, ale i na úřady. Učitelé online běžně vyučují, zapisují známky a rodiče píšou omluvenky i připomínky. Většina škol už nemá žákovské knížky, celá agenda se odehrává skrze internetové spojení. Pro mnoho lidí je milovými kroky zlepšující se počítačová síť formou obživy. Interaktivní prostředí a sociální sítě k dnešní generaci neoddelitelně patří a do budoucna se tento vliv ještě více rozšíří. Pro nás je to impulz, jak toho pozitivně využít. Během psaní předložené práce jsme se dozvěděli o mnohých zajímavých osobnostech. Nahlédli jsme do světa hráčů PC her a zjistili například, jaký je rozdíl mezi blogerem a vlogerem. Ne každému se to podaří, dostat se mezi zmíněné internetové osobnosti. Zde hraje svoji roli mnoho faktorů, je třeba něco dobře ovládat, znát nebo umět. Také mít štěstí a dokázat se prezentovat. (Nebo někdo nemusí umět téměř nic, ale o to do větších extrémů nebo zvrhlostí musí jít.) I někteří naši respondenti sní o tom, že se dostanou mezi známé osobnosti. Ale chceme, aby se předváděli např. jízdou na červenou nebo skokem před auto? Určitě ne. Ale mohou natáčet videa, kde předvedou svůj um, který získali ve školských zařízeních a sledováním videí, jako např. pořadu Pepy Libického, vnuka Přemka Podlahy. Tento moderátor a scenárista ukazuje v televizi, ale i na YouTube, jak něco vyrobit a opravit. Podobně bychom měli zaměřit náš cíl. Byl jsem překvapen a někdy ohromen výběrem určitých vzorů, ale i výběrem volnočasových aktivit u některých respondentů. Někdy jsem se hodně zasmál, ale jindy jsem se styděl za autory videí. Zejména tehdy, když jsem z důvodu vyhledávání informací zjistil, co vše je možné kvůli sledovanosti udělat. Některé rádoby hvězdičky to stálo i život, jak moc šli do extrémů. To, že měla tato videa poté nejvyšší sledovanost, jim bohužel život nevrátí.

Z našeho dotazníku vyplývá, že vzorek respondentů, který se zúčastnil výzkumného šetření, sleduje nebo provozuje ve větší míře smysluplné věci. Nejsou na tom tak špatně, jak se mnozí učitelé domnívají. Z šetření a vyhodnocení dotazníku vyplývá, že mít vzor má přímou souvislost s typem

daného oboru studia a že žáci učebních oborů tyto vzory sledují více než maturanti. Z dotazníku také vyplývá, že neexistuje souvislost mezi formou studia a zvolením si vzorů z řad rodinných příslušníků. Momentálně u této generace ustupuje vliv rodiny do pozadí, ale je to i obdobím vývoje. Rodinné hodnoty a pospolitost v rodině bychom měli podporovat, většina společností na těchto kořenech stojí. Rogers, Freiberg (1998) k tomu napsali před více jak dvaceti lety: *„Nitky, které spojují rodinu, obec, sousedské vztahy už jsou napnuté na maximum. Když je silná rodina, obec i hodnoty, je silný i národ.“* Nesmíme zapomenout, že jak se věnovali naši rodiče a prarodiče nám, musíme i my předávat své zkušenosti dalším generacím. Určitě bychom nechtěli se svými dětmi nebo vnoučaty sledovat 8 hodin sprostě mluvícího hráče počítačové hry. Což je dnes bohužel zábava některých jedinců. Lašek, Loudová (2013) vnímají výchovu v rodině tak, *„že zprostředkovává dítěti seznámení s tím, co se souborně označuje jako kulturní vzorce, tj. normy chování, přináší mu myšlení a cítění, normy, které vystupují jako tradice, zvyklosti, móda, mravy, zákony či tabu.“* Rodina je pro vývoj dětí velice důležitá a ve vývoji jedince je to stěžejní faktor. Dokáže navést určitým směrem, motivovat nebo usměrnit. S odchodem na střední školu, přechodem z puberty do období adolescence, se začnou jedinci více vymezovat vůči svému okolí, a mohou opustit své vzory z rodiny a inspirovat se u kamarádů nebo na internetu. Mohou se například inspirovat u sportovců. Výsledek H3, nám potvrdil, že sportující žáci mají více vzorů ze sportovního prostředí.

Pro zpracování průzkumného šetření bylo využito moderní technologie, online dotazník. Aktuálnost tématu byla nadčasová, protože když jsme začali mapovat okolí, zdroje nebo informace k tomuto tématu, tak nebyla epidemiologická krize. Žáci chodili do škol, do kroužků a na tréninky. Teď je bohužel vše znepřístupněno, včetně školy. Nebýt tedy internetu, už rok by stála i výuka ve školských zařízeních. Doporučením může být využití vzorů naší mládeže k edukační činnosti, a to nejen v době epidemie. Měli bychom využít více takových osobností, jako je Jirka Král, Kovy a jim podobní. Využít i moderní vymoženosti doby, kde předáme nespočet informací i milionům uživatelů během malé chvílky. Ale stejným způsobem lze bohužel předat i neetické nebo nebezpečné informace. Dobrý a slušný „vzor“ bychom měli

využít pro kladný rozvoj dětí, dospívajících, ale i nás samotných. Ukázka pozitivních vzorců chování dokáže mládež motivovat a navést správným směrem, kvalitní vzor může sehrát významnou roli.

Použité značky

ČŠI	Česká školní inspekce
H	hypotéza
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PC	počítač
RVP	rámcové vzdělávací programy
ŠVP	školní vzdělávací program
VIP	very important person (velmi důležitá osoba)

Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury

- BIRIJALAL, A. (2020). In: *Team: What is 'CANCEL CULTURE'?*. 2020. Southam: Mary Glasgow Magazines, 2020. ISSN ISSN:09695141.
- BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie*. Praha: Nakladatelství Fortuna, 1996, 2001. ISBN 80-7168-754-5.
- ČÁP, Jan. *Psychologie mnohostranného vývoje člověka*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 8004229670.
- DAHLKE, Rüdiger. *Nemoc jako řeč duše: [význam a naděje chorobopisů]*. 1. vyd. Brno: CPress, 2014. 264 s. ISBN 978-80-264-0368-5.
- FREY, Petr. *Marketingová komunikace: nové trendy 3.0*. 3., rozš. vyd. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-237-6.
- GARY, B. (2020). In: *Team: What is 'CANCEL CULTURE'?*. 2020. Southam: Mary Glasgow Magazines, 2020. ISSN ISSN:09695141.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 239 s. ISBN 9788073674731.
- HODAŇ, Bohuslav a Tomáš DOHNAL. *Rekreologie*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2005, 202 s. ISBN 8085783487.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 8071789275.

JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). 280 s. ISBN 978-80-271-0096-5.

KOLAŘÍKOVÁ, Veronika a Jiří NĚMEC. Volný čas ve výzkumném diskursu v konsekvencích témat sociální pedagogiky. *Sociální pedagogika* [online]. Zlín, 2017, Duben 2017, 5(1), 10 - 28 [cit. 2021-03-24]. ISSN 1805-8825.
Dostupné z: doi:10.7441/soced.2017.05.01.01

KRAUS, B. (2018). Mládež a její svět na počátku 21. století. In: POTMĚŠILOVÁ, Petra a Milena ÖBRINK HOBZOVÁ. *Mládež a hodnoty 2018: Výchova k hodnotám v kontextu pluralitní a multikulturní společnosti*. Biskupské náměstí 1, Olomouc: Vydavatelství UP, 2018. ISBN 978-80-244-5408-5.

KRAUS, Blahoslav et al. *Životní styl současné české rodiny*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 246 s. ISBN 978-80-7435-544-8.

KRAUS, Blahoslav. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. Recenzované monografie. 158 s. ISBN 978-80-7435-411-3.

LACINOVÁ, Lenka, Stanislav JEŽEK a Petr MACEK, ed. *Cesty do dospělosti: psychologické a sociální charakteristiky dnešních dvacátníků*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8400-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana a LANGMEIER, Miloš. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. 1. vyd. Praha: H & H, 1998. 132 s. ISBN 80-86022-37-4.

LAŠEK, Jan a Irena LOUDOVÁ. *Rodina jako základ vývoje morálky a občanských postojů dětí*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-335-2.

- LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy : 30000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2007. ISBN 80-7382-006-4.
- POTMĚŠILOVÁ, Petra a Milena ÖBRINK HOBZOVÁ. *Mládež a hodnoty 2018: Výchova k hodnotám v kontextu pluralitní a multikulturní společnosti*. Biskupské náměstí 1, Olomouc: Vydavatelství UP, 2018. ISBN 978-80-244-5408-5.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2004. 141 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-977-1.
- ROGERS, Carl Ransom a FREIBERG, Jerome H. *Sloboda učiť sa*. Modra: Persona, 1998. 431 s. ISBN 80-967980-0-6.
- SAK, Petr a Karolína SAKOVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis, 2004. 240 s. ISBN 80-86320-33-2.
- SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
- SKORUNKOVÁ, Radka. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 3. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. 69 s. ISBN 978-80-7041-490-3.
- SOPÓCI, Ján a Bohumil BŮZIK. *Základy sociológie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1995. ISBN 80-08 00042-2.
- STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN isbn978-80-7435-567-7.

Team: What is 'CANCEL CULTURE'?. 2020. Southam: Mary Glasgow Magazines, 2020. ISSN ISSN:09695141.

VACEK, Pavel, Dominika BENEŠOVÁ, Nikola BLAHYNKOVÁ, Helena BŘÍZOVÁ a Lucie SITOVÁ. *Youtuberství a žáci základní školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-719-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

VALIŠOVÁ, Alena a kol. *Pedagogika pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 402 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1734-0.

VAVRYSOVÁ, Lucie. *Rizikové aktivity, depresivita a vybrané osobnostní rysy u českých adolescentů z dětských domovů se školou a z výchovných ústavů*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. 186 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-5426-9.

VRABEC, Norbert a Dana PETRANOVÁ. *Nové vzory mládeže v kontexte mediální komunikace*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2013. 192 s. ISBN 978-80-8105-469-3.

Dokumenty a elektronické zdroje

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 349/2020 Sb.: zákon kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=349&r=2020>. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2020, částka 140, Zákon 349/ 2020 Sb.

ČESKÁ REPUBLIKA. *Rámcový vzdělávací program pro ZV: Kurikulum Etická výchova*. In: . Praha: MŠMT, 2010. Dostupné také z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/kurikulum-eticka-vychova?highlightWords=idol>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání: 36 – 52 – H/02 Mechanik plynových zařízení*. In: . Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. Dostupné také z: <http://zpd.nuov.cz/RVP/H/RVP%203652H02%20Mechanik%20plynovych%20zarizeni.pdf>

HOLKOVÁ, Vendula. 10 tipů na podcasty, které stojí za poslech: Clickbait. *Kulturio.cz* [online]. 2020, 22. 6. 2020 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://kulturio.cz/top-10-podcasty/>

LORENZOVÁ, Barbara. Generace X, Y, Z: Jak se v nich vyznat a jak s nimi jednat? *LIFEE.CZ* [online]. 2018, 23. listopadu 2018 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: https://www.liffee.cz/psychologie/generace-x-y-z-jak-se-v-nich-vyznat-a-jak-s-nimi-jednat_3907.html

KÁBRT, Milan. *Aplikovaná statistika: Test chí-kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce* [online]. 2011 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <http://www.milankabrt.cz/testNezavislosti/index.php>

KMOŠEK, Petr. *Generace X Y Z. Rozumíte generacím?: Čím a jak je oslovit?* [online]. 24. 11. 2020 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z:

https://www.kmosek.com/generace-x-y-z-rozumite-generacim-cim-a-jak-je-oslovit/#Generace_X_1961_ndash_65_ndash_1980_ndash_38_a382_53_generace_konce_studeneacute_vaacutelky

KMOŠEK, Petr. *Generace „K“ přichází na pracovní trh, jste připraveni?* [online]. 6. 4. 2017 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.kmosek.com/generace-k-prichazi-na-pracovni-trh-jste-pripraveni/>

KNOLOVÁ, Iva. Zpráva o činnosti NCOZ za rok 2018: Výroční zpráva 2018. : *Policie České republiky* [online]. 2019, 25.07. 2019, , 75 [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-ncoz-za-rok-2018.aspx>

LIBICKÝ, Pepa. Oprava pantu svěšených dveří: Minutová manžel. *Primadoma.tv* [online]. [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=MzJf_D8n2xw

PIDRMANOVÁ, Z. (2020). In: HODAČOVÁ, Veronika. Do škol opět míří moderní prevence. *Policie České republiky: Zpravodajství 2020* [online]. 2020, 14. 9. 2020, **2020** [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/do-skol-opet-miri-moderni-prevence.aspx>

Proč se používá anglické slovo lockdown místo českého výrazu?: Existuje nějaký český ekvivalent? [online]. In: . Ústav pro jazyk český AV ČR [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <https://ujc.avcr.cz/jazykova-poradna/zajimave-dotazy/201022-lockdown.html>

R × c Kontingenční tabulka:: Kolik řádků? sloupce? [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: http://www.physics.csbsju.edu/stats/contingency_NROW_NCOLUMN_form.html?fbclid=IwAR0BqCsLkzUvEPjgPbzk_LdryD6F2qGcSGT9s-vYTHMleiP-KUI62jWvc1k

ŠAFR, Jiří a Věra PATOČKOVÁ. Trávení volného času v České republice ve srovnání s evropskými zeměmi. In: *Časopis naše společnost* [online]. 7. 1. 2010, s. 7 [cit. 2021-03-27]. ISSN ISSN-online: 2336-1646. Dostupné z:

<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/cvvm/casopis-nase-spolecnost/prehled-clanku/64-2010-2/1161-traveni-volneho-asu-v-eske-republice-ve-srovnani-s-evropskymi-zemmi>

POVOROZNYK, Tary. Koupil jsem si vysněné auto! | Audi A7, 2018. *YouTube* [online]. 27. 6. 2018 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=n0eVJC04C7Y>

ZAŇKOVÁ, Klára. *Leoš Mareš sdílel video teprve 8letého chlapce.: Na něm dítě rapuje jeho velký hit s Karlem Gottem* [online]. 3. 3. 2021 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://zivotvcesku.cz/leos-mares-sdilel-video-teprve-8leteho-chlapce-na-nem-dite-rapuje-jeho-velky-hit-s-karlem-gottem/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=536801&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box&dop_req_id=yfVU2AfxerT-202103070738

Seznam tabulek

TAB. Č. 1	STATISTIKA VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU SURVIO	40
TAB. Č. 2	POROVNÁNÍ ŽÁKŮ, KTEŘÍ MAJÍ VZORY.....	59
TAB. Č. 3	POROVNÁNÍ ŽÁKŮ MAJÍCÍCH VZORY V RODINÁCH	61
TAB. Č. 4	SLEDOVANOST VZORŮ U SPORTUJÍCÍCH RESPONDENTŮ	64
TAB. Č. 5	SLEDOVANOST VZORŮ U RESPONDENTŮ.....	66
TAB. Č. 6	VÝPOČTY HYPOTÉZY 1	93
TAB. Č. 7	SKUTEČNÉ ČETNOSTI KONTROLNÍHO VÝPOČTU H1	93
TAB. Č. 8	OČEKÁVANÉ ČETNOSTI KONTROLNÍHO VÝPOČTU H1	93
TAB. Č. 9	VÝPOČTY HYPOTÉZY 2.....	94
TAB. Č. 10	SKUTEČNÉ ČETNOSTI KONTROLNÍHO VÝPOČTU H2	94
TAB. Č. 11	OČEKÁVANÉ ČETNOST KONTROLNÍHO VÝPOČTU H2.....	94
TAB. Č. 12	VÝPOČTY HYPOTÉZY 3	95
TAB. Č. 13	SKUTEČNÉ ČETNOSTI U H3	95
TAB. Č. 14	OČEKÁVANÉ ČETNOSTI U H3	95
TAB. Č. 15	VÝPOČET H4	96
TAB. Č. 16	SKUTEČNÉ ČETNOSTI U H4	96

Seznam grafů

GRAF Č. 1	SLOŽENÍ RESPONDENTŮ PODLE VĚKU	42
GRAF Č.2	MĚSTO, KDE ŽÁCI NAVŠTĚVUJÍ ŠKOLU	43
GRAF Č. 3	ROZDĚLENÍ ŽÁKŮ DLE TYPU STUDIA.....	44
GRAF Č.5	GRAF UBYTOVÁNÍ NA DOMOVĚ MLÁDEŽE.....	46
GRAF Č. 7	GRAF MOŽNOSTI PŘÍSTUPU K INTERNETU	46
GRAF Č.8	ČAS STRÁVENÝ U PC	47
GRAF Č.9	TRÁVENÍ ČASU UČENÍM	48
GRAF Č.10	VOLNOČASOVÉ AKTIVITY ŽÁKŮ	49
GRAF Č.11	PODROBNĚJŠÍ ROZDĚLENÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT.....	52
GRAF Č.12	GRAF OBLÍBENOSTI SPORTU VE VOLNÉM ČASE	53
GRAF Č. 13	SPORTY PROVOZOVANÉ RESPONDENTY (ZÁVODNĚ)	54
GRAF Č.15	KDO OVLIVNIL ŽÁKY VE VÝBĚRU VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT	57
GRAF Č. 16	POČET SETKÁNÍ, TRÉNINKŮ V TÝDNU U RESPONDENTŮ	58
GRAF Č.17	PŘÍTOMNOSTI VZORU NEBO IDOLU U ŽÁKŮ	59
GRAF Č.18	ZDA JSOU VZORY ŽÁKŮ Z RODINY	60
GRAF Č. 19	VZORY U ŽÁKŮ DLE POHLAVÍ	62
GRAF Č.20	KDO JE VZOREM ŽÁKŮ	64
GRAF Č. 21	SLEDOVANOST VZORŮ U ŽÁKŮ	66
GRAF Č. 22	ČAS SLEDOVÁNÍ VZORŮ RESPONDENTY	67
GRAF Č. 23	DŮVODY SLEDOVÁNÍ VZORŮ, IDOLŮ RESPONDENTY	68
GRAF Č.24	ZDA POMÁHÁ ŽÁKŮM JEJICH IDOL V POROZUMĚNÍ STANOVISEK BĚŽNÉHO ŽIVOTA.....	69
GRAF Č. 25	TATO OSOBA MI DÁVÁ POCÍTIT, ŽE MI ROZUMÍ.....	70
GRAF Č.26	TATO OSOBA SE MI LÍBÍ	71
GRAF Č. 27	TATO OSOBA SE MI ZDÁ VELMI JISTÁ V NÁZORECH	72
GRAF Č. 28	TATO OSOBA SE DÍVÁ NA NAŠE PROBLÉMY NAŠIMA OČIMA.....	72
GRAF Č. 29	POMÁHAJÍ MI RADY TĚTO OSOBY V BĚŽNÉM ŽIVOTĚ	73

Seznam příloh

Příloha A: Poučení respondentů a odkaz na dotazník

Příloha B: Dotazník

Příloha C: Výpočet Hypotézy 1 pomocí Chí-kvadrát testu

Příloha D: Výpočet Hypotézy 2 pomocí Chí-kvadrát testu

Příloha E: Výpočet Hypotézy 3 pomocí Chí-kvadrát testu

Příloha F: Výpočet Hypotézy 4 pomocí Chí-kvadrát testu

Příloha A: Poučení respondentů a odkaz na dotazník

Vážení žáci,

obracím se na vás se žádostí o vyplnění dotazníku, který se jmenuje „**Vzory a idoly středoškolské mládeže**“. Upozorňuji vás, že tento dotazník je dobrovolný. Můžete od jeho vyplňování kdykoliv odstoupit, a to v jakékoliv fázi. Dotazník je vyplňován anonymně, aby odpovědi nemohly být použity proti vaší osobě. Dotazník poslouží k mé diplomové práci, a proto vás žádám, abyste přistoupili k jeho vyplnění poctivě a zodpovědně. Odkaz na tento dotazník naleznete ve skupinách na aplikacích Facebook Messenger a Microsoft Teams. Pro případ nějakého selhání těchto platforem přikládám odkaz i zde, viz níže.

Předem vám všem velice děkuji.

Odkaz na dotazník: <https://www.surveio.com/survey/d/P6Y8C7I8A8I7O7C9Q>

Příloha B: Dotazník

Vzory a idoly středoškolské mládeže

Tento dotazník je anonymní, dobrovolný a každý jednotlivý respondent může kdykoliv od vyplnění odstoupit.

1 Napiš svůj věk.

2 Město, kde studuješ.

3 Studuješ maturitní obor?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ano ne

4 Žiješ s oběma rodiči?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ano ne

5 Bydlíš na internátu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ano ne

6 Máš bezproblémový přístup k internetu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano   jak kdy   ne

7 Kolik času denně strávíš na internetu, počítači, mobilu aj.?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- do 1 hodiny   1- 2 hodiny   3- 4 hodiny
 Jiná... (Zapiš případně kolik)

8 Kolik času denně strávíš učením, přípravou do školy?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Do 1 hodiny   1- 2 hodiny   3- 4 hodiny
 Jiná...(Zapiš případně kolik?)

9 Jaké máš zájmové aktivity?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Poslech hudby   Četba knih   Tanec   Filmy   Hry na PC   Sport
 Jiné...(Které?)

10 Doplněk k otázce č. 9.

Nápověda k otázce: *Zde můžete rozvést otázku č. 9, o jaký sport nebo aktivitu jde. Zda se věnujete této činnosti závodně nebo jen rekreačně, nebo o jaké hry, knihy, muziku nebo filmy se jedná.*

11 Sportuješ rád i ve volném čase?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano   ne

12 Jaký sport nebo aktivitu, kromě toho, co provozuješ závodně?

Nápověda k otázce: *Můžeš napsat více sportů.*

13 Pomáhal Ti někdo vybrat Tvůj hlavní sport, aktivitu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano   ne   neumím se rozhodnout

14 Podle čeho, koho, jsi vybral tento sport, aktivitu? Kdo Tě nejvíc ovlivnil?

Nápověda k otázce: *(př.: sám, spolužák, kamarád, rodič, děda, nebo podle Šmicera, Jágra, aj.)*

15 Jak často máš tréninky, setkání?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 1x týdně   2x týdně   3x týdně   Každý den
 Jiná... (Napiš jak často?)

16 Máš nějaký vzor, idol?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano   ne

Podle níže uvedeného schématu zatrhněte příslušné číslo.

-2 - silně nesouhlasím, -1 - spíše nesouhlasím, 0 - někdy ano, někdy ne, 1 - mírně souhlasím, 2 - silně souhlasím,

23 Tato osoba mi pomáhá porozumět názorům, stanoviskům v běžném životě.

	-2	-1	0	1	2	
Levá	☐	☐	☐	☐	☐	Pravá

24 Tato osoba mi dává pocit, že mi rozumí.

	-2	-1	0	1	2	
Levá	☐	☐	☐	☐	☐	Pravá

25 Tato osoba se mi líbí.

	-2	-1	0	1	2	
Levá	☐	☐	☐	☐	☐	Pravá

26 Tato osoba se mi zdá velmi jistá v názorech.

	-2	-1	0	1	2	
Levá	☐	☐	☐	☐	☐	Pravá

27 Tato osoba se dívá na naše problémy našima očima.

	-2	-1	0	1	2	
Levá	☐	☐	☐	☐	☐	Pravá

28 Pomáhají ti rady této osoby v běžném životě?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ano ne neumím se rozhodnout

Děkuji vám za vyplnění.

Příloha C: Výpočet Hypotézy 1 pomocí Chí-kvadrát testu

Tab. č. 5 Výpočty Hypotézy 1

P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O	
69	85,71429	-16,7143	279,3673469	3,259286	
51	34,28571	16,71429	279,3673469	8,148214	
				11,4075	
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O	
81	64,28571	16,71429	279,3673469	4,345714	
9	25,71429	-16,7143	279,3673469	10,86429	
				15,21	
			Chí=	26,6175	
Tabulková hodnota u hladiny významnosti 0, 05 je 3, 841					

Výsledek kontrolního výpočtu H_1 :

<http://www.milankabrt.cz/testNezavislosti/final.php>

Počet skupin znaku 1: 2

Počet skupin znaku 2: 2

Hladina významnosti α : 5 %

Tab. č. 6 Skutečné četnosti kontrolního výpočtu H_1

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n_j
znak2 - 1. sk.	69	51	120
znak2 - 2. sk.	81	9	90
n_i	150	60	210

Tab. č. 7 Očekávané četnosti kontrolního výpočtu H_1

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n_j
znak2 - 1. sk.	85.71	34.29	120
znak2 - 2. sk.	64.29	25.71	90
n_i	150	60	210

Kritická hodnota je: $\chi (1-\alpha)$; df = 3.841

Po do sazení do vzorce vychází testové kritérium: **G = 26. 617**

Příloha D: Výpočet Hypotézy 2 pomocí Chi-kvadrát testu

Tab.č. 8 Výpočty Hypotézy 2

P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
66	77,14286	-11,1429	124,1632653	1,6095238
54	42,85714	11,14286	124,1632653	2,8971429
				4,5066667
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
69	57,85714	11,14286	124,1632653	2,1460317
21	32,14286	-11,1429	124,1632653	3,8628571
				6,0088889
			Chi=	10,515556
Tabulková hodnota u hladiny významnosti 0, 05 je 3, 841				

Výsledek kontrolního výpočtu H₂:

<http://www.milankabrt.cz/testNezavislosti/final.php>

Počet skupin znaku 1: **2**

Počet skupin znaku 2: **2**

Hladina významnosti α : **5 %**

Tab. č. 9 Skutečné četnosti kontrolního výpočtu H₂

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n _j
znak2 - 1. sk.	66	54	120
znak2 - 2. sk.	69	21	90
n _i .	135	75	210

Tab. č. 10 Očekávané četnost kontrolního výpočtu H₂

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n _j
znak2 - 1. sk.	77.14	42.86	120
znak2 - 2. sk.	57.86	32.14	90
n _i .	135	75	210

Kritická hodnota je: $\chi (1-\alpha)$; df = **3.841**

Po do sazení do vzorce vychází testové kritérium: **G = 10,51**

Příloha E: Výpočet Hypotézy 3 pomocí Chí-kvadrát testu

Tab. č. 11 Výpočty Hypotézy 3

P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O	
21	22,28571	-1,28571	1,653061224	0,074176	
99	97,71429	1,285714	1,653061224	0,016917	
				0,091093	
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O	
18	16,71429	1,285714	1,653061224	0,098901	
72	73,28571	-1,28571	1,653061224	0,022556	
				0,121457	
			Chí=	0,212551	
Tabulková hodnota u hladiny významnosti 0, 05 je 3, 841					

Výsledek kontrolního výpočtu **H₃**:

<http://www.milankabrt.cz/testNezavislosti/final.php>

Počet skupin **znaku 1: 2**

Počet skupin **znaku 2: 2**

Hladina významnosti **α: 5 %**

Tab. č.12 Skutečné četnosti u H3

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n _j
znak2 - 1. sk.	21	99	120
znak2 - 2. sk.	18	72	90
n _i .	39	171	210

Tab. č.13 Očekávané četnosti u H3

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n _j
znak2 - 1. sk.	22.29	97.71	120
znak2 - 2. sk.	16.71	73.29	90
n _i .	39	171	210

Po dosažení do vzorce vychází testové kritérium: **G = 0.214**

Kritická hodnota: $\chi (1-\alpha)$; **df = 3.841**

Příloha F: Výpočet Hypotézy 4 pomocí Chí-kvadrát testu

Tab. č.14 Výpočet H4

P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
121	99,5	21,5	462,25	4,645729
78	99,5	-21,5	462,25	4,645729
7				9,291457
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
89	110,5	-21,5	462,25	4,183258
132	110,5	21,5	462,25	4,183258
				8,366516
	Chí=	17,658		

Výsledek kontrolního výpočtu H₄:

<http://www.milankabrt.cz/testNezavislosti/final.php>

Počet skupin znaku 1: **2**

Počet skupin znaku 2: **2**

Hladina významnosti α : **5 %**

Tab. č. 15 Skutečné četnosti u H4

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n _j
znak2 - 1. sk.	121	78	199
znak2 - 2. sk.	89	132	221
n _i	210	210	420

Tab. č. 17 Očekávané četnosti u H4

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	n _j
znak2 - 1. sk.	99.5	99.5	199
znak2 - 2. sk.	110.5	110.5	221
n _i	210	210	420

Kritická hodnota je: $\chi (1-\alpha)$; df = **3.841**

Po do sazení do vzorce vychází testové kritérium: **G = 17,658**